

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung · Uprava in uredništvo: Puciničeva 5 —
Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich · Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich · Naročnina letno Lit 24 — Einzelverkaufspreis
· Posamezna številka Cent. 80.

Da premagamo pogubni komunizem:

Bodimo slovensko zavedni!

Po komunističnem uničevanju nas čakajo velike naloge za popolno obnovo slovenske domovine

Božična protikomunistična spomenica s podpisami uglednih predstavnikov našega javnega življenja je potegnila slovenski narod za seboj. Odprla mu je oči, narod je spregledal pogubo komunizma in se opogumil, ko je videl, da ni osamljen in prepuščen svoji usodi, marveč da so zastopniki vseh plasti in vseh slojev v goreči skrbni za njegov obstanek. Spomenica z več tisoč podpisov je bila svečano izročena prezidentu pokrajinske uprave gosp. divizijskemu generalu Leonu Rupniku. Akcija pa s tem seveda ni bila zaključena. Od vseh strani so bile izražene želje, da bi se podpisovanje božične spomenice nadaljevalo. V tem pogledu je prednjačilo ljubljansko delavstvo, ki se je soglasno izrazilo za spomenico in s tem za odločno borbo proti komunizmu. Pa tudi ostalo ljubljansko prebivalstvo je želelo podpisati spomenico in je tej želji bilo v zadnjih tednih ustreženo.

Ljubljanski zgled je potegnil za seboj deželo in tu se je posebno izkazalo Novo mesto. Dne 24. februarja je posebno odposlanstvo Novomeščanov izročilo g. prezidentu Rupniku pole z 1372 podpisi kot prispevek Novega mesta h protikomunistični spomenici. To dejstvo je bilo presenetljivo, ker je Novo mesto izvedelo za spomenico šele po časopisu in je iz njega tudi razbralo njeno vsebino. Kljub temu ni hotelo zaostati za Ljubljano, ni hotelo čakati, da pride vrsta nanj, da dobi tiskane izvođe spomenice in podpisne pole. Častnemu novomeškemu vzgladu bodo nedvomno sledili tudi ostali kraji v Ljubljanski pokrajini.

RAZLIKA MED NACIONALIZMOM IN KOMUNIZMOM

Tako se ne samo v tihl medsebojni povezanosti, marveč javno očituje protikomunistična fronta med Slovenci. Po tolikih ranah, ki so mu bile zadane od komunizma, hoče slovenski narod čim prej okrevati. Slovenci hočejo biti nacionalni, ne pa komunistični. Razlika med nacionalizmom in komunizmom je tolikšna, kakor med goro in brezno. Sicer se tudi komunisti radi izdajajo za slovenske nacionaliste, toda njihov nacionalizem v praksi žal prav dobro poznamo. Umori, ropi in požigi med lastnimi ljudmi in na lastnih tleh — ali je to nacionalizem?

Te dni smo čitali v dnevnem tisku resen opomin g. Stanka Sedlaka, ki pravi: Propaganda in boj proti komunizmu in komunistom sta toliko časa brezuspešna in jalova, dokler se ne zavemo do zadnje mere našega naziranja, ki ga hočemo uveljaviti in njegovo pravilnost dokazati. Z vsakim novim uresničenjem in dopolnjenjem delom naših nazorov smo komunistom izbili nekaj iz rok. In to je v prvi vrsti poslanstvo in naloga slovenskega nacionalista, pravega slovenskega narodnjaka, ki je napreden samo zaradi tega, ker hoče in želi narodu napredka. Zato mora v novi dobi nastati neki novi, preprosti in prečiščeni vseobči slovenski nacionalizem, ki bo po zavesti, po prepričanju in veri last, nazor in ponos vsakega posameznika našega naroda. Preteklost v luči naših strankarskih nezrelosti, umazanij in koristarstva, preteklost v luči »liberalcev« in »klerikalcev« mora izginiti, treba je jo zatreti in izbrisati iz spomina, da se iz najbolj zgradi most za novo pot našega naroda. To bo pot novega današnjega in jutrajnjega slovenskega nacionalista, ki ne bo v nobenem izmed naših zapuščenih dvorov in ugibanj, zakaj smo nacionalisti.

Darujte za Zimsko pomoč!

BESEDA NASIH UGLEDNIH MOŽ

Zadnji čas se vrstijo v ljubljanskem radiu kratki govori naših najuglednejših mož. Zelo pomembne so te besede. Čeprav so izgovorjene v socialni prilogi Zimski pomoči, je v vsakem kratkem govoru vendar tudi drobec nacionalne ideologije, ki mora prispevati k duševnemu ozdravljenju slovenskega naroda.

Novo življenje in z njim boljša bodočnost — je rekel rektor slovenske univerze dr. Milko Kos — bo naposled morala zasijati tudi našemu narodu. Slovenska univerza vanjo veruje, kakor veruje v narod, ki je svojo najvišjo učno ustanovo trajno želel in zahteval, si jo priboril, branil in ohranil. Naloga slovenske univerze ni samo, da vzgaja inteligenčni naraščaj in doprinese delež k razvoju znanosti. Njena naloga je še širša: zanesiti preko izbranega števila članov naroda, svojih dijakov in učiteljev izobrazbo in prosveto med vse plasti naroda in jih s tem napraviti sposobne za umstveno obrambo ter za ohranitev pravega značaja naše zemlje, odbijajoč, kar nam je v škodo.

Naša domovina — je navajal ravnatelj Državnega muzeja, zgodovinar dr. Josip Mal — je bila sicer obvarovana pred teže pravih vojnih dogodkov, toda komunistična prizadevanja in stremiljenja so zanesla na naše slovensko ozemlje razmere, ki se prav nič ne razlikujejo od pravega vojnega razaranja. Požgane vasi in mesta, razdejani in izropani domovi, opustošena polja, posekani gozdovi, vse to že danes spreminja dosedanje obličje slovenske zemlje. Narod pa mora obžalovati po boljševiški krivdi tudi na tisoče žrtev, ki jih krijejo grobovi šlrom domovine. Naša častna dolžnost je, da skrbimo za njihove sivoce, za vdove, sirote in brezdomne begunce. Ne le goli čuti človekoljubja, toda tudi v nas samih bivajoči nagon po samozbranosti in po samozahranitvi nam nalaga obveznost, da pomagamo po svojih najboljših močeh, da ne izhira v revščini sedanje slovensko pokolenje.

Strahni plazovi katastrofalnih nesreč so vdrl v naše lepe in otopljene kraje, — je ugotovil predsednik Narodne galerije dr. Fran Windischer. S stoletnim trudom zbrane slovenske varčnosti in potrpežljivosti pridobljene vrednote, naša sela, naše cerkve, šole, naše staroslavne umetnine zapadajo kot žrtve brezsrčni rušitvi. Kar nam je dalo vekovno gradivno delo, kultura in civilizacija, na-

glo izgubljamo in se bode strahotni goli, ki proste, da zagospodarijo v naši domovini. In vendar nas je to bore perišče še živih ostalih Slovencev izvestno premalo, da bi delali nov red na svetu in urejali svetovne zadeve. Smo pa dolžni, da branim svojo domačijo uničevanja in čuvamo pred pobojem naše prebivalstvo, ki ga je le še drobna peščica.

Slovensko ljudstvo je žal le majhna družina v družbi velikih sosed, — je ugotovil v svojem kratkem nagovoru po radiu odlični slovenski književnik dr. Ivan Pregelj. Ker je naše ljudstvo kakor družina, zato smo vsi Slovenci pravi bratje in sestre. Mnogo, premnogo teh naših bratov in sestra pa je zadela najhujša nesreča. Zgubili so, ne da bi bili kaj krivi, vse to, kar so imeli svojega. Bratje so, ki so bratom zažigali domove. Pregonali so jih, svoje brate, ki so samo to zagrešili, da so vedno ljubili svojo zemljo, svoj narod, svoj slovenski verni narod. Siromaki goli in lačni strmijo v bodočnost. Nimajo obleke, nimajo hrane. Pomagajte jim!

NA DELO ZA SLOVENSKO OBNOVO!

Po kratkih prepričevalnih besedah odličnih predstavnikov slovenske javnosti se mora zganiti slovenski narod in v prvi sili pomagati vsem, ki jih je prizadela boljševiška vihra. Obenem pa se že tudi moramo lotiti splošne obnove slovenske domovine. Vsaka vojna prinaša s seboj razrušenja, zlasti pa še današnja, ki ne prizadene samo ozemlja, preko katerega teče fronta, temveč tudi zaledje. In tako bo vse narode po vojni čakala še ena težka naloga in ta bo: graditi, kar je bilo porušenega, obnoviti, kar je bilo uničenega. V mirličnem delu za obnovo, ki bo zajelo ves svet, bo naš narod ostal prepričan samemu sebi in bo moral iz svojih lastnih moči črpati vse, kar bo potrebno.

Naša oblast je že od prvega hipa imela poleg nešteti drugih tudi to važno nalogo pred očmi. Ustanovila je urad za obnovo, ki se je takoj vneto lotil dela. Izdelani so bili več ali manj velikopotezni načrti za obnovo naše domovine. Treba pa je računati na sodelovanje najširših plasti ljudstva. Prva javna zbirka med ljudstvom, zbirka starega železa in kovin, je uspela po zaslugi naše šolske mladine in po darežljivosti dajalcev nad vse pričakovanje. Toda ta zbirka ni bila zadnja, temveč šele prva v vrsti zbirk, ki ji bode sledile. Premnogo je še potreb, ki jim bomo morali zagotoviti. Zbiranje starega papirja se bo kmalu pričelo. Potem pride na vrsto vse drugo. Ni dvoma, da bodo vse zbirke uspeli v največji meri, saj gotovo ne predstavljajo najtežjih žrtev, ki jih usodni časi terjajo od nas. Vsi bomo radi dali, kar bomo mogli, samo da obnovimo ljubljano slovensko domovino, kateri naj po tolikem trpljenju zasije srečna bodočnost.

Tudi dežela zbira

Zbiranje starih kovin, ki je doživelo v Ljubljani tolik uspeh, se te dni nadaljuje tudi po našem podeželju, ki na ta način samo prispeva sredstva za svojo lastno obnovo. Medtem ko je mesto že izpolnilo na lep način svojo dolžnost, dolžnost, ki je bila tem večja, ker je mesto do sedaj ostalo nepoškodovano in ker je vprav ono dalo iz svoje srede mnogo uničevalcev narodne imovine, se danes naša dežela odziva klicu po obnovi.

Naša dežela, ki se je doslej vsestransko izkazala, ki je dala iz sebe svoje najboljšee za obnovo domovine, ki je žrtvovala največ, tudi na tem polju noče zaostati. Zlasti noče zaostati, ker gre pri tem predvsem za njo samo, za obnovo porušenih kmečkih vasi in domov, za zopetno možnost mirnega in plodonskega dela na svoji zemlji. Podeželje sedaj zbira stare kovine, zavedajoč se pri tem, da ne sme biti ničesar, kar bi

šlo v izgubo, da je treba resnično zbrati vse svoje sile za uspeh, ki si ga želimo.

Ze na uvodnem mestu smo napovedali, da se bo zbirka za našo obnovo nadaljevala in se razširila tudi na deželo. To se je zdaj zgodilo. Tudi v podeželskih krajih zbira staro železje, ki leži nerabljeno in mnogokrat v napoti v poslopjih in okrog njih, ki ga pa domovina vprav danes tako potrebuje za svojo obnovo. Prepričani smo, da bodo uspeli podeželskih zbirk še lepši od onega v Ljubljani.

Danes ve že vsak otrok, da je brez železa vsaka gradnja skoro nemogoča. Kjer koli bomo postavili delo za obnovo, povsod bomo potrebovali železje vseh vrst. Razmere so take in bodo še dolgo take ostale, da moramo tudi v tem pogledu storiti najprej vse, kar iz sebe premoremo, kakor

delajo to vsi evropski narodi. Vprav zaradi tega značaja samopomoči pa imajo zbirke te vrste tudi izreden moralni pomen. Njihov uspeh bo merilo naše volje in naše sposobnosti, da skrbimo sami zase, bo preizkušnja naše zavesti o naši narodni skupnosti in o iz nje izhajajočih svetih dolžnostih. Zato je dolžnost vsakega zavednega Slovenca, da po svojih najboljših močeh sodeluje pri zbirkah — ne le s tem, da sam da, kar le more pogrešati, marveč tudi s tem, da pojasnjuje pomen in namen te koristne akcije povsod, kamor pride.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Na vsej vzhodni fronti boljševiki skoraj neprestano napadajo, nemške odporosti pa ne morejo zločiti. Različna so žarišča boljševiških napadov. Velike so boljševiške izgube. Zimska bitka na vzhodu zdaj tu zdaj tam narašča pa spet upada. Sovražnik je stalno prisiljen pošiljati svoje razredčene oddelke z bojišča v zaledje, obenem pa pošilja v boj sveže rezerve. Dejanjsko višino sovjetskih izgub lahko le približno ocenimo. Gre pa v milijone. Najhujše borbe so trenutno — če pogledamo vzhodno fronto od severa proti jugu — pri Narvi in Pskovu, pri Nevlju, Vitebsku in Rogachevu, nadalje pri Šepetovki in pod Krivim Rogom.

V Južni Italiji imajo Angleži prav tako zelo hude izgube na mostišču pod Rimom, na vseh bojiščih pa tudi v preteklem tednu niso prišli nikamor naprej. O stanju na bojiščih nam je podalo nemško vojno poročilo v torek 7. t. m. naslednjo pregledno sliko:

Na obeh straneh Krivega Roga so naše čete tudi včeraj v hudih bojih zavrtnile silovite boljševiške napade ali pa so jih zaustavile na vdornih mestih.

Na področju pri Zvenigorodki in Šepetovki se nadaljujejo z nezmanjšano silovitostjo težki boji. Nočni sovražniški napadi so se menjavali z odločnimi protisilniškimi naših divizij proti sovjetskim napadalnim kilnom, ki so napredovali. Pri tem smo samo južno od Šepetovke uničili 41 sovražniških oklopnikov in 29 topov.

Ob avtomobilski cesti Smolensk—Orša so boljševiki na ozki fronti nadaljevali poizkuse, v več napadalnih valovih, da bi prebili fronto, ki pa so se po srditih bojih zrušili. Pri tem je izgubil sovražnik 22 oklopnikov.

Tudi severno od Pskova in pri Narvi so se sprile žilavega odpora naših grenadirjev izjalovili vsi oklopniki in bojni letali podprti sovjetski napadi. Lastni protinapadi so se ugodno razvijali.

Na visokem severu so gorski lovci vojske in oddelkov SS v odseku Louchi zavrtnile več sovražniških napadov ter zadali sovjetskim četam velike krvne izgube.

Na italijanskih bojiščih je vladalo včeraj živahno obojestransko izvidniško in napadalno delovanje.

Napad severnoameriških bombniških oddelkov na državno prestolnico včeraj v opoldanskih urah je prinesel našim protiletalskim obrambnim silam posebno velik uspeh. Razpršeno vržene bombe so zadale nekatere stanovanjske predele na področju velikega Berlina. Uničili smo 140 sovražniških letal, med njimi 118 štirimotornih bombnikov.

Pri tem se je posebno odlikoval oddelek rušilnih letal pod vodstvom majorja Koglerja.

Nemška brza bojna letala so napadla cilje v južni Angliji.

Zaščitne sile vojne mornarice so v današnjih jutranjih urah potopile v hudih borbah v vodstvu pred Ymuidenom dva britanska brza čolna, tretjega tako poškodovale, da lahko računamo z njegovo potopitvijo, ter zažgale tri nadaljnje čolne. Lastne edince so se polnoštevilno vrnile v svoja oporišča.

Podmornice so potopile v hudih bojih proti sovražniškim ladijskim spremiljavam in močno zavarovanim posameznim plovečim ladjam na Atlantiku in Indijskem oceanu 12 ladij z 71.000 tonami.

Ostanek italijanske vojne mornarice, ki je bila zgrajena s težkimi žrtvami naroda in se je uvrščala med velike mornarice na svetu, si po zaslugi »cesarjevega« in Badoglijevega izdajstva delijo Američani, Angleži in Sovjeti. Američani in Angleži že uporabljajo del italijanskih ladij, tretjina pa bo odstopljena sovjetski mornarici.

Ker Turčija dosledno vztraja na svoji nevtralnosti in se ne bo spuščati v vojne pustolovščine, se je tako hudo zamerila Angležem, da ji niso mogli dobiti orožja in drugih potrebščin. Anglija pritiska na Turčijo s svojo trgovsko politiko prav tako močno kakor na Španijo. Turški vodilni možje sprašujejo, kakšni

Pomladno delo na vrtu in v sadovnjaku

Marec je mesec setve in saditve. Na zelenjadem vrtu rahljamo praho z rahljačem, poravnamo z grabljami in napravljamo gredice. Na vrtni ploSKI odmerimo na obeh straneh po 150 cm, napnemo vrstico in prehodimo ob vrstici stezice. Na ta način dobimo 120 do 125 cm široke gredice, vmes pa 25 do 30 cm široke stezice.

Na pripravljene gredice sejemo: peteršilj, korenje, črni koren, pastinak, por, čebulo, rdečo peso, špinačo in solato. Vsa semena sejemo v vrste. S tem zemljo bolje in enakomernejše izrabimo, rastline pozneje laže redčimo, plevemo in okopavamo. Sadimo grah in bob v težko zemljo bolj plitvo, da kali laže prodró iz zemlje. Česen, čebulo in šalote sadimo plitvo in precej gosto, da lahko redčimo sadike za zeleno uporabo.

Za setev pa tudi za saditev v vrste si napravimo razčrtalnik, s katerim načrtamo na 120 cm široke grede po 2, 3, 4, 5 ali 6 vrst. V šest vrst sejemo: solate, špinače, koren in peteršilj; sadimo pa: čebulo, česen in šalote. V pet vrst sejemo ali sadimo: velike solate, endivijo, kolerabo, rdečo peso, zeleno, radič, por, letno in zimsko redkev. Nizki grah in nizki fižol sadimo po štiri vrste na gredo. V tri vrste sadimo: rdeče zelje, rani ohrovt, rano zelje, rane cvetače in visoke grahe. Zimsko zelje, zimski ohrovt, pozne cvetače in natiški fižol sadimo po dve vrsti na gredo.

Konec meseca bomo sejali na posamezne gredice razne dišavnice, ki jih pozneje prereditimo in presadimo. Trajne dišavnice delimo in presajamo. Grede, na katerih rastne zimska solata, pognojimo s kompostom in jih okopljemo. Okopljemo tudi nasade jagod. Ob suši zalivamo, toda le s prestano in ogreto vodo in vedno dopoldne. Zatiramo plevel takoj, ko se pokaže. Nabavimo si natiče in grah in natikovi za fižol. V tople grede sejemo solate, paradižnike, papriko, zeleno, zgodnje cvetače, ohrovt, zgodnje zelje in razne kolerabice. Če imamo prostora, sejemo nekatere cvetice, kakor nageljne, astre, cinije, ageratum in podobno. Ozelenelo toplo gredo dobro zračimo. Odrasle sadike pikiramo in utrjujemo.

V sadovnjaku sadimo ob ugodnem vremenu sadno drevje, najprej češnje in slive, nato jablane in hruške. Poškodovane korenine prirežemo do zdravega lesa. Rezi naj bodo obrnjene k tlom. V vrhu, ki naj ima voditeljico in štiri pravilno razvrščene veje, prikrajšamo mladike: pri jablanah in hruškah za dve tretjini, pri češnjah in slivah za eno tretjino, tako da so očesa na zunanji strani in obrnjena navzdol. Kol zabijemo v celino. Prst izboljšamo s kompostom in z dobro zemljo. Gnoj potrosimo ob robu jame in po kolobarju, da ostane zemlja vlažna in topla, kar pospešuje rast korenin. Ne sadimo pregloboko!

Ob ugodnem vremenu precejpljamo nerodovitno, pa tudi tako sadno drevje, ki rodi slabo sadje. Čeptce trdno privežemo in cepljena mesta dobro zamažemo s cepilno smolo. Čez cepiče privežemo locnje, da jih ne polomijo ptiči. Pozneje privežemo nanje mlade poganjke. Špalično sadno drevje, posebno marelice in breskve, pa tudi slive zasenčimo s smrekovimi vejami ali vrečevino, da zadržimo prezgodnje cvetenje in pozebo. Pod češnjami, slivami in jagodičjem prekopljemo zemljo, da spravimo globlje v zemljo in uničimo razne škodljivce, posebno češnjevo muho, ki prežimuje kot buba v zemlji.

V toplih dneh zapuste svoja skrivališča samice cvetočera in začno odlagati na cvetne popke jajčeca. Ob zgodnjih jutrih otresemo otprle hroščke na rjuhe in jih uničimo. Ob mirnih in sončnih dneh nadaljujemo škropljenje sadnega drevja, ki je izredno uspešno, preden se začne odpirati popke. Tedaj zadenemo posebno v živo razne škodljivce in kaleče trose mnogih bolezní. Zavarujemo pa tudi popke pred požrešnimi kljuni vrabcev,

nagibi vodijo Anglijo, da pritiska s tako silo na maloštevilne nevtralne države Evrope. Pritisk z ustavitvijo pošiljk je turškim krogom tem manj umljiv, ker Nemčija neglede na to, da je Turčija zvezana z Anglijo po prijateljski pogodbi, pošilja Turčiji najnovejše orožje v okviru obstoječih trgovskih pogodb.

Hrvatski ministrski predsednik dr. Mandić in zunanji minister dr. Perić sta se pretekli teden mudila na obisku pri Führerju in nemškem zunanjem ministru Ribbentropu. Ko sta se vrnila v Zagreb, ju je takoj sprejel Poglavinik in imel z njima daljši razgovor. Hrvatski dnevnik so ob tej priložnosti naglašali, da je oba hrvatska državnika globoko prevzela izredna osebnost Führerja kakor tudi ozračje odločnosti nemškega naroda, s katero se loteva vseh nalog, ki jih zahteva sedanja vojna. Nemci pa poročajo, da je prisrčni ton razgovorov v Führerjevem glavnem stanu potrdil trdnost nemško-hrvatskega prijateljstva, bratstvo v orožju, povezanost usode in skupnost v boju proti boljševizmu.

ščinkavcev in kalinov. Še je čas, da nastavimo na primernih krajih valilnice. Voluhar je še vedno na delu, zato nastavljamo pasti in zastrupljeno vabo.

Sadimo lepotične grme, vrtnice in trajnice. Visokodebelne vrtnice položimo po sajenju na tla in pokrijemo s prstjo vrhove in debela. Nizke pri- sujemo za peden visoko. Če je to nemogoče, jih pokrijemo s smrečjem ali listjem. Ko začne odganjati, jih dvignemo, najbolje v vlažnem vremenu. Prav tako ravnamo s posajenimi šibki, katere bomo poleti okulirali. Med jagodami in po cvetličnih gredah potrošeni gnoj ali kompost pokopljemo. Pograbimo trate, uravnamo vrtna pota.

Sobne rastline presajamo. Pri presajanju prežemo obolele in pregoste korenine. Ne sadimo pregloboko in ne preplitvo. V rahlo peščeno, humozno prst sadimo potaknjence. Pregledamo in obrežemo, po potrebi presadimo oleandre, lovorje in drugo. Ker bo vedno več sonca, potrebujejo rastline več vlage, zato jih bolj zalivamo, vendar ne preveč.

Iz kleti in zasipnic pobereimo zadnjo zelenjad, Preberemo in pregledamo krompir in druge gomoljnice. Kleti posnažimo in ob lepem vremenu dobro prezračimo.

Odmevi

× »Nemška vojska je nepremagljiva«. Na sprejemu predsednikov francoskih Obrtniških združenj je imel predsednik vlade Laval nagovor, v katerem je dejal, da je nemška vojska nepremagljiva, ker razpolaga z ogromnimi rezervami. Laval se je nato na kratko bavil s odpadniki in izjavil, da bi tisti, ki so Francijo zapustili, v primeru zavezniške zmage prinesli s seboj boljševizem. Kar se odigrava v Alžiru, je le predigra tistemu, kar bi nato videli v Franciji. Laval je končal z ugotovitvijo, da vse potakusa, da reši življenje Francije.

× »Kje so postelje, ki sedaj manjkajo v londonskih javnih protiletalskih zakloniščih? Čemu jih ni več tam?« Tako se vprašujejo po ojačenju nemških letalskih napadov tisoči Londončanov, piše angleški dnevnik »News-Chronicle«, vendar ne more nihče na to odgovoriti, še manj pa seveda preskrbeti manjkajoče postelje. Celotni upravljatelj zaklonišč nimajo pojma, kjer so postelje. Zaradi tega morajo v večini londonskih postaj podzemne železnice majhni otroci, zaviti v rjuhe, spati kar na peronih. Na neki veliki postaji je zmanjkalo 1.400 postelj, na neki drugi 400, na tretji 1.100. Zato ljudje, ki so iskali zavetja, niso vedeli, kako naj spijo, ter so tavali ponoči s svojimi otroki in culami od enega kolodvora do drugega.

× Turška sodbá o sovjetski ofenzivi. Turški radio je izjavil v svojem komentarju, da sovjetska zimska ofenziva ni dosegla svojih ciljev. Boljševikom ni uspelo zlomiti nemškega odpora. Zgodilo se je tako, kakor so Nemci že davno prej ugotovili: ofenziva je zahtevala od Sovjetije mnogo žrtev, prinesla pa jim ni nikakih vidneših uspehov.

× Španija in boljševizem. Seviljski nadškof kardinal Segura je imel pred okoli 5000 verniki svojo prvo letošnjo postno pridigo. Kardinal je podčrtal veliko nevarnost boljševizma za človeštvo in izjavil, da bi Španija ponovno postala žrtev boljševizma, če bi Sovjetska zveza zmagala v Evropi.

× Japonska je nezlomljiva. Angleški minister za letalsko proizvodnjo Cripps je izjavil v torek v Londonu: »Japonska je še daleč od poraza. Treba bo podvzeti še mnogo večje napore, da jo preženemo s prostiranih ozemelj, ki jih ima sedaj zasadena.«

Voditelji nemških propagandnih uradov so se zbrali 28. in 29. februarja v Berlinu. Vodilni možje vojske, države in stranke so podali pregled najvažnejših vprašanj nemškega vojaškega in političnega vojnega vodstva. Govorili so: notranji minister Himmler o notranji trdnosti Nemčije, generalni guverner dr. Frank o stanju v poljski guberniji, generalni major Galland o nemškem lovskem letalstvu, generalni poročnik Schmundt pa o hrabrosti nemške vojske in o vojaškem naraščanju. Naposled je izpregovoril propagandni minister dr. Goebbels, ki je rekel: Sovražniki Nemčije bodo najbrž skušali izvršiti invazijo na zapadu Evrope. S tem se bo ta vojna približala svojemu vrhuncu. Ako je nemškemu vodstvu uspelo, da je premagalo sedaj že minile težke položaje na bojiščih, ne da bi izigralo svoje zadnje adute, potem pač ne more biti nobenega dvoma, v čemgav korist se bo končala ta vojna. »Zmagati nemškega orožja, je zaključil minister dr. Goebbels, ni le nemško upanje, temveč je zgodovinska gotovost. V zavesti svoje moči jo lahko popolnoma mirno pričakujemo.«

Zgodba o klobuku

— Skrajni čas je že, da si kupiš nov klobuk, starega ne moreš več nositi. Moti me, da...

— Da, da, prav praviš, Ančka, veseli me, da misliš na to.

— Kdo bo pa mislil nate, če ne jaz? Če bi le ti mislil toliko name, kakor mislim jaz nate!

— Zelo pozorna si in hvaležen sem ti za to, — je dejal in jo poljubil. — Prihodnji teden si kupim nov klobuk.

— Prvič ga ne boš kupil sam, temveč pojdem jaz s teboj, da ti ga izberem, a drugič, zakaj bi čakala do prihodnjega tedna? Ti vedno vse odlašaj! Zakaj bi ga ne šla kupit kar danes? Danes si dobil denar. Kdo ve, če ti bo do prihodnjega tedna še kaj ostalo. Sicer pa, kar lahko storiš danes, ne odlašaj na jutri. Klobuk pojdeva torej kupit danes.

— Veseli me, draga ženica, da si tako energična! Kar lahko storim danes, tega ne bom odlašal na jutri. Klobuk pojdeva torej kupiti še danes. Ne vem samo, kakšnega bi si izbral. To pot bi se lahko odločil za čisto lahkega. Pomlad je na pragu.

— O, Bog, samo platnenega ne! Platnenih klobukov ne trpim! Sicer pa pojdem s teboj in pomagala ti bom izbrati ti ga. Bom že jaz pazila, da izbereva pravega, da ti bo dobro pristojal.

— Kakor ti misliš, Ančka. Izbiro prepustim tebi.

Popoldne okrog petih sta odšla v mesto izbrat klobuk. Veselo sta stopala po živahnih ulicah. Tu pa tam sta se ustavila pred izložbo in si ogledovala klobuke, pa tudi obleke.

— Poglej tole obleko, dragec, — je dejala Ančka in se ustavila pred izložbo modne trgovine. — Krasna je. Imenitno bi mi pristojala. Vstopiva, da si jo ogledam od blizu. Saj kupiti je itak ne mislim.

— Toda... je hotel ugovarjati mož.

— Saj pravim, da je ne mislim kupiti. Samo ogledala bi si jo rada. Ogledovanje nič ne stane. Nu, kar vstopiva.

Tě besede je izgovorila s takim glasom, da je bilo vsako upiranje izključeno. Vstopila je v trgovino, mož pa za njo.

Ko sta čez pol ure odhajala iz trgovine, je nosil mož v desnici velik zavitek: obleko iz izložbe.

— Izredno poceni! — je dejala žena navdušena. — Samo da mi živi duši ne poveš, dragec moj, koliko sva plačala zanjo. Jaz porečem vsakomur, da sva plačala za to krasno obleko dvakrat toliko, kolikor stane v resnici.

Komaj sta napravila nekaj korakov, je dejala Ančka:

— To je pa že preneumno! Zdej nimam nobenega klobuka, ki bi mi pristojal k tej obleki.

— Ouj, draga žena, — si je dovolil pripomniti mož, — saj imaš pol tucata klobukov.

— Res jih imam, nimam pa nobenega, ki bi ga lahko nosila k novi obleki.

Ta čas sta šla mimo modne trgovine, kjer je bilo v izložbi mnogo ženskih klobukov. Ančka se je ustavila pred njo in začela ogledovati klobuke.

— Dragec, dragec! — je vzklila radostno.

— Poglej tale klobuk tu spredaj, ta bi mi imenitno pristojal k novi obleki. Danes imam pa izredno srečo, dragi možiček.

V trgovini je Ančka pomerila več tucatov klobukov. Slednjic se je odločila za model iz izložbe.

— Nisem se zmotila, — je rekla ponosno svojemu možu. — Ta mi najbolje pristaja. Videla sem ga in — takoj mi je bil všeč. Bilo je kakor

Ivo Dan:

HARMONIKA

Pod roko so jo bili prodali. Tako so prodali harmoniko, kakor proda bajtar najboljšo sekuro. Zdej so se vsi bali Janeza, ker jo je imel tako rad. Odkar je prišel domov že poslušal, sedi in posluša. Zdi se, da čuje žalostno pesem; zdej se obrne in bo povprašal, kje je harmonika... Zato so pred njim zamožali. A vsem je bilo, kakor da on že vse ve. Kmalu je o tem zvedela vsa vas. — Od srca so mu utrgali — je rekel sosed, — da ne bo žalosten. — Spogledovali so se, če je pogovor nanesel na njo, včasih so presekali besedo in potlačili v sebi spomine na tiste dni, ko je še nad vasjo in vso dolino kraljevala Janezova harmonika. Ugibali so, kako naj ga potolažijo, ko bo zvedel in se jezil, ker jokati ne zna. Strmeli bodo v sajasti strop.

Največje trpljenje pa so bile vsem Rogozovim misli na Ameriko. Le nejasno so si predstavljali rudnik, v katerem je njihov delal in kjer ga je strlo, da so mu morali obe nogi odrezati. Obe nogi sta v predstavi spominjali na vrnitev, na tisti dan, ko so jih prvič gledali v resnici. Za njim so iz Amerike poslali tisoč in pet sto dolarjev. Črn voziček na vzmet je prišel z njim. Zdej v njem sedi in dremlje, noč in dan.

Prvo leto se doma ni dolgočasil. Od hiše, ki stoji pri toli, pod cerkvijo na klancu, se je premikal le toliko, da vidi po vsej dolini. Kadar je na tem mestu dvignil blede roke, se je zdelo, da boža z njo vas pod seboj. Tako blizu, tesno se je bila pritisnila k cerkvi kopica hiš. Strehe padajo, kakor glinasto rdeče stopnišče, ki se na drugi strani vzpenja v grad. Okrogli grajski stolp stoji tam in vrne iz turških lin mračno vsak pogled. Pod gradom seče Reka svojo strugo, med mlakami obmolke in visoki janci jo tam stražijo, med potekajočimi lazovi rjavih njiv. Vso pobočje Silentabora je kakor prelomljen lok, razparano oprsje štrli iz Golobinjaka

takrat, ko sem prvič videla tebe: ljubezen na prvi pogled.

Mož je molče pri blagajni odšel denar in vzel škatlo z novim ženinim klobukom.

Pogledal je na uro. Bilo je sedem.

Ostalo mu je bilo še nekaj drobiža.

— Zdej pa ne moreva kupiti klobuka zame, — je dejal ženi, ko sta odhajala iz trgovine — Prekasno je, pa tudi denar sva potrošila.

— Veš kaj, — mi je rekla žena, — kadar si tako lepo obrit kakor danes, ti tudi tale klobuk imenitno pristaja. Ko pa pozneje ne bo več tako lep, si boš pač kupil novega. Zamujenega ne bo s tem nič.

— Prav praviš, draga ženica, — je pritrdil mož povešene glave.

J. T.

nad trnovskim poljem. Na njem leži Snežnik in tlači k tlom ves svet, do Učke, na sever do Vremščice in Nanosa. Med temi gorami je Prem kakor majhna, boječa postovka v rdečepneni suknjici razčesanih slemen.

V tem svetu je Janez doživel svoje novo veselje. Približal se je, že drugič, spet premski shod. Nedeljski zvon je zadonel med belimi zidovi in požetim poljem. Mimo Rogazove hiše so prihajali rahlo upognjeni silni ljudje. V zagorelih obrokih je sijala svečanost težkih udov. Janez je sedel na svojem mestu v črnem vozičku in se oziral v cerkev sv. Helene, ki se je svetlo-doneča, kakor pesem, zljila v jesen.

Pred tremi dnevi so stali na tem mestu zbrani premski fantje, da priredijo ples. »Ne harmonike, — je rekel, — naj pride banda iz Herpelje!« In poslal jih je po godbo, dal jim je denarja. »Plačam jaz; jaz hočem.« — Postavili so na dvorišču pód, nad vrtovi so zasadili mlaj, okrasili so pot na vse strani. Ljudje prihajajo, sosedje iz doline in z brkimiških gričev. Zdej gredo k maši. —

Vas se je stisnila pod udarcem bobna. K prvemu plesu so se približali hribečki in klanci, kakor da se je napotilo veselje v vas. Po vseh stezah, v zelenih grajah in na beli cesti je vel lahek veter.

Janez je sedel skoraj nepremično, pijan od razkošja, ki je završalo nad njim, in zdelo se mu je, da ne preneha nikdar. Sonce se je pogovarjalo z njim ves popoldan. Nevede čemu in kdaj, mu je vrglo na obraz sence jelševih vej.

Takrat so se ustavili pred njim prvi zasopljivi plesalci in gostje. A niso odšli. Vračali so se in plesali, zapletali so se v krog in izbirali. Dekleta so tonila v drveč, pisan kolobar. Včasih je zdrvel čez deske vrtnice in zatemnel, kakor senca. Janez se je prestrašil. Zdelo se mu je,

29

NORAH DIVJINA CVETE

Ja tako so tisti izmed nas, ki so najbolje odrezali, ponesli oba mrljica in oba težko ranjena z naporom proti malemu gaju, kjer smo bili pustili konje. Ko smo prispeli tja, nas je čakalo neprijetno presenečenje. Šest konj se je bilo utrgalo in so pobegnili. Najbrž so — tako je sodil Eli — ubrali pot proti Zionu, toda to je bila le majhna tolažba za ranjenca, ki so zdej morali računati s tem, da bodo dolgo pot povratka vsaj delno premerili peš. Moja kobila Bluey je stala tam, kjer sem jo bil pustil, in tudi Geoffreyeva Lassie je zarezgetala od veselja, ko je spet zagledala svojega gospodarja.

Ker nismo imeli lopate s seboj, smo grobove za Vilija Lomaxa in Toma Cranea izkopal z noži in sekirami. Eli je ob odprtih grobovih zmolil molitev, jaz pa sem izpregovoril spominske besede, ki so seveda bile zelo kratke, saj so bila moja usta tako zdelana, da me je zabolelo pri vsaki besedi. Videl sem, kako je Geoffrey Montpelier ob zagreblih grobovih nekaj predse mrmral, česar nisem razumel. Opazil je, da ga motrim, prekrizal se je in rekel: »Jaz sem katoličan, mar tega niste vedeli?«

»Ne,« sem odgovoril. Na tistem sem si mislil, da bi mu moji puritanski sodržavljani zaradi tega gotovo zasolili življenje.

Zdej je bilo treba misliti na žive. Z velikim trudom smo spravili preprosta nosila za oba ranjenca in po velikih brezuspešnih naporih nam je vendarle uspelo, da smo vsako nosilo pričvrstili ob sedli mrljica konj. Andy, Edvard Cambody, Mozes Pikle in Jake Crane, ki so bili najmanjši in najlažji med nami, so jezdili na štirih konjih, ki smo jih bili izbrali za prenos obeh nosil. Drugi pa smo si uredili, kakor smo mogli. Ker smo pokopali dva mrljica in ker sta dva ranjenca počivala na nosilih, sta nam zdej nedostajala le še dva konja. Dva moža sta morala torej menjaje se stopati vtric.

Zasedel sem svojo kobilo, medtem ko je Eli prijel za uzdo in si jo za nekakšno oporo ovil okrog roke. Geoffrey je konja menjal v presledkih z Oliverjem Lomaxom. Tik pred poldnem je njegova kobila z eno nogo stopila v globoko jamo, se spotaknila in začela šepati. Oliver je stopil na tla in je stal tu brez pomoči.

Skrbno je Geoffrey pregledal nogo svoje kobile. Ko se je spet dvignil, so mu s krvjo prepojeni lasje padali na obraz, ki je bil zdej še bolj blede.

»Kako sem le mogel takemu norcu, kakršen ste vi, zaupati svojo kobilo Lassie na uzdi in jo skušal z nežnim prigovarjanjem zvabiti niste videli globoke jame! Pojdite k vragu pa se vsedite na kakega vprežnega konja!«

Ubogi Lomax je prepaden zbežal, medtem ko je Geoffrey vodil kobilo aLassie na uzdi in jo skušal z nežnim prigovarjanjem zvabiti naprej. Kobila se je trudila, da bi na treh nogah šantala dalje, toda že po nekaj korakih se je ustavila in je žalostno gledala svojega gospodarja.

Ustavil sem svojo Bluey in se ozrl. Videl sem, kako so solze zalile Geoffreyeve sinje oči. Oliver je bil izgubil svojega brata — bilo je pač razumljivo, da ni posebno pazil na svoj, toda Geoffrey je ljubil svojo kobilo kakor človeka.

Zdej je božal njene nozdrvi in je naslonil svojo glavo na žametno mehko dlako njenega čela. »Prosim te, srček, poizkusi še enkrat! Ne morem te tukaj pustiti, Indijanci bi te gotovo našli.«

Lassie je šantala še nekaj korakov in se je znova ustavila. Spet se je Geoffrey sklonil k njeni nogi. Ko je dvignil glavo, so mu solze lile po licih.

»Jezdita dalje!« je vzklil Eliju in meni.

»Pojdi,« sem rekel Eliju, »midva ne moreva pomagati, kobila si je zlomila nogo.« Malo pozneje sva čula strel. Kmalu nato je zdirjal Geoffrey mimo naju kakor da ga preganjajo furije.

Eli in jaz sva zdej bila za zaščito naši majhni skupini. Postanek nam je vzel precej časa.

Moje bolečine so pojenjale, ker me je prevzela izčrpanost. Kakor v polsnu sem tičal na hrbtu svoje kobile. Pot je spet držala skozi gost gozd. Vonj cvetočih grmičev me je napolnil z budil iz sanjarjenja.

da okamenijo vsi, če godba utihne. Nič več se ne gibljejo, topo zija in plavajo s krogom. Zbal se je zanje, kakor da nosijo zlo znamenje na čelih. Misel pada v tišino in bije. — Nevede je dal znak in jih pognal z godbo v nove vrtnice. Naj se zgodi! — je pomislil, da sam ni točno vedel, čemu.

V divjih lokih se je zavrtelo in prelomljeno padalo življenje na podu. Z jelš so se lomile vešice in padale plesalcem v obraz. Modra obličja godcev so počrnela v naporu. Oči so jim legle v kotce in poslušale samo še ukaz. Za njimi sedi — nepremičen ukaz...

Vrtinec na podu je gibanje s strastjo ožganih čel. Ljudem omahnejo roke in še se bodo vrteli kakor blazni.

Tisti mah so vsi obstali. Mir je presekala godba. Ozrlj so se vanj. Janezov obraz je bil blede. V očesnih jamah mu je umrl pogled. — Globoko v dolini je pela harmonika.

Truplo v ameriškem vozu se je dvignilo in v grlu se je zbral grčev glas. Najbližji so prikočili in se umaknili. Nihče ni pobral klobuka, ki mu je pal na tla. Mati je sedla na prag in zajokala. A na poti, tam v praznem prostoru, je plesal Janezov oče strasten ples. Bele rokave si je vihtel nad glavo in na prsih mu je poigravala zaceljena rana.

Janez je začutil udarec v sence. Pred njim se je zavrtel kolobar s plesiščem in padel. Voz se je z njim zazibal kakor silna kretnja. Obležala sta v polkrogu temne množice. Iz mraku je zajokal bolesten glas. Harmonika je utihnila. Fantje so dvignili mrtvo truplo. Šli so z njim v hišo in ga položili na očetovo posteljo. Ko so se

vrnili, je padla v dolino noč. Ljudje so obstali v temi. Molče so se razgibale k tlom sklonjene glave, kakor bi odhajali v odmev. In so se razšli na vse strani.

Drugo jutro so spravili voziček v pastirsko lopo. Deček ni spal. Zdelo se mu je opolnoči, da stoji na pragu stari Rogoz. Beli rokavi so mu obviseli nad glavo, telo je okamenelo v drvarskem plesu. Pred njim, iz ameriškega vozička se je dvignil Janez in gre očetu naproti. — Zjutraj je pastir izginil. Ljudje so prihajali iz vasi, da vidijo voz, in so se križali na pragu. Kupil ga je naposled mladi kovač in ga odpeljal domov. Na pragu ga je ustavila žena in je zajokala pred njim. Obrnil se je in peljal voziček nazaj.

Takrat je prišel po poti bedak Munde s harmoniko na jermenu. Truden je bil in se je leno zvrnil v voz. Potem se je v njem zibal do večera in zaspal. Ko je padla noč, je zaigral pesem, ki je prej ni poznal. Začuden je sklonil uho do piščalk in poslušal. Nad vasjo je plavala tiha noč. Pri Rogozovih je še brlela luč in svetlobni žar je padal na godčevo lice. Munde je občutil, da joče. Obrnil si je z rokavom mokra lica in je odšel iz vasi.

Kadarkoli se spet prikaže na vasi, utihnejo pred njim vsi ljudje. Zgodaj zvečer zapro okna in molče ležejo spat. Nad dolino se oglasi pesem, ki jo je igral Janez, ko je pred leti odhajal. V senci gradu stoje zbrani vsi bremški fantje, poslušajo in pogovor utihne. Nihče ne spominja Amerike, odhajajo vrok svojo noč in vsak večer se poslavljajo. Vedno manj jih je, kakor bi jih bila sešela postovka.

Ženska vlada na Otočju sv. Blaža

Na nasprotni strani republike Paname je kakih 10 milj vzdolž morske obale vse polno majhnih otokov 'n otočkov, za katere najdemo na zemljevidih navadno skupno ime »Archipelago de las mulatas«, najbolj pa so znani pod imenom Otočje sv. Blaža; to ime so dobili po gorskem grebenu, ki se vije na nasprotni celini ob panamski obali in se imenuje govorje sv. Blaža.

Turistom, ki obiskujejo panamske Kordiljere, in potnikom, ki se vozijo po bližnjih morjih, je bolj malo znano otočje sv. Blaža, kjer živi še staro, prvotno indo-ameriškansko prebivalstvo. Otočje sestavlja več sto majhnih otokov (pravijo, da jih je več, kakor dni v letu) in so nekateri obljudeni, nekateri pa ne. Najvažnejši je otok »El Porvenir«; tukaj je sedež panamskega guvernerja za celotno otočje sv. Blaža. Na prvi pogled zapazi na vseh otokih gozdičke kokosovih palm, ki so najvažnejše in najznačilnejše rastline v teh krajih. Pravijo, da je to otočje v marsičem podobno otokom na jugu Tihega oceana.

Kokosovi orehi so poglaviti pridelek otočanov. Tako obilni so, da jim služijo kot drobiž nmaesto denarja in so seveda tudi glavni predmet, s katerim otočani tržijo ter ga izvažajo. Poleg kokosovih palm pridelujejo še riž, koruzo in gojijo sladkorni trst.

Domačini, ki so še prvotni ameriškanski prebivalci pred prihodom Evropecev, skrbno bde nad čistostjo svoje rase in ljubosumno pazijo, da se poročajo sami med seboj. Ta ljubosumnost jih je rešila, da so se ohranili še do danes. Mešanecv je zelo malo med njimi. Oblasti jim gredo na roko ter jim pomagajo vzdrževati čisto indijansko raso in ni pretirano reči, da srečaš na otočju sv. Blaža najčistejše tipe ameriških Indijancev. Antropologi pravijo, da je v otočanih mnogo mongolskih obočin. Pa tudi mnogo lepote in plemenitosti je v njih.

Vlada republikanske Paname je dala otočju avtonomijo, da lažje obdrži čisto kri in ne pride preveč v stik z ljudmi druge krvi. Med prebivalstvom najdeš tudi bele ljudi in ljudstvo je spletlo okoli njih čudovite legende.

Zelo zanimiv pojav med otočani sv. Blaža je velika vloga, ki jo igra žena v družinskem in družabnem življenju. Ne gre sicer za pravi matriarhat ali vlado žensk; toda stara žena ima v vseh družinskih pojavih, tudi gospodarskih, prvo besedo. Trgovino opravlja izključno žena. Žene so odlične pomorščakinje, one in ne moški krmarijo čolne, izdelane iz debelih debel. Ženske so podjetnejše od moških.

Indijanci na Otočju sv. Blaža imajo po večini hiše iz bambusovih palic, prav lepo povezanah. Zato so hišice zelo lične in so nekatere prav umetelno izdelane.

Ženske se oblačijo elegantno z oblačili iz živobarvnega, pisanega blaga, vrat pa si krasi z ovraticami iz majhnih tropskih sadežev. Sicer pa so ovratnice kaj različne. Često so iz zlatnikov in srebrnikov iz Zedinjenih držav ter iz okoliških republik. Okrog vratu si obečajo tudi umetno izdelane posodice z aromatičnimi rastlinami in raznimi dišavami in napolnjujejo s prijetnimi vonjavami prostor, kjer se nahajajo. Nos jim je lep in estetičen. Navadno si ga poslikajo z barvasto podolgovato črtico. Često nosijo v nosu zlat obroček.

Na otočju sv. Blaža ima zlato neko posebno privlačnost in pomen, pa ne kot denar, marveč kot okras. Pripovedujejo, da je zlato tudi na njihovem otočju. Nekje da je majhen zlat rudnik, kjer domačini zbirajo zlato in izdelujejo iz njega okraske za svoje žene. Četudi je to res, zlata ne more biti kdo ve kaj, ker ga zvedine dobivajo iz Kolumbije.

Ženske na otočju sv. Blaža so večje vseh praktičnih opravil: krmarijo čolne, obdelujejo riževa in koruzna polja, izdelujejo platno in barvila za lepoticenje.

S štirinajstimi leti so dekleta že godna za močitev. Poročni obredi se opravljajo zelo svečano, s plesom in pojedino. Napijejo se redkokdaj. Do alkohola nimajo preveč veselja. Pitje alkohola sicer ni oblastno prepovedano, je pa v neki meri omejeno.

Dojenčki ne poznajo kravjega mleka. Kadarkoli je treba nadomestiti materino mleko, jih hranijo z mlekom iz kokosovih orehov. Zakonodaja ne prepoveduje mnogoženstva, ki pa je silno redko; tudi ločitev med zakonci skoraj ni. V splošnem pogledu je prebivalstvo čudovito vzdržno, mnogo bolj kakor drugod, kjer živi črna rasa. Matere zelo skrbijo za otroke.

Bilo bi pretirano reči, da spadajo otočani sv. Blaža med najsrečnejše prebivalce v naši solzni dolini. Res pa je, da je življenje po mnogih drugih krajih težje, manj priprosto, kjer so ljudje mnogo manj zadovoljni kakor tu, kjer najdeš malo zavisti in skoraj nič pohlepa no bogastvu.

Poravnajte naročnino!!!

»Zdaj moraš ti nekoliko jezdi, Eli,« sem rekel. »Ne gre, da bi vso dolgo pot stopal peš. Čeprav imaš samo roke ranjene, si vendar izgubil dosti krvi.«

»Naj bo, pojezdimo, toda le kratko pot,« je pristal, mi pomagal kobile in se težko vzel v sedlo.

Ko sem zdaj šepal ob kobili, smo prišli še bolj počasi naprej. Drugih že nisva več videla. Čez nekaj časa sem spet sedel na kobilo. Eli, ki ga je bila ježa okrepila, je zdaj čvrsto stopal.

Vnovič se me je lotilo prijetno sanjarjenje. Naenkrat pa se je moja kobila zdrznila. Šum, ki mi je prešinil ušesa, me je predramil.

»Kaj je bilo?« sem vprašal zmeden.

»Neki konj je zahrzal. Sledi nam že nekaj časa. Mislim, da je moj.«

»Ampak tvoj konj je vendar spredaj in nese ranjenca.«

»Ne mislim tistega, mislim, da je Meggie.«

»Meggie?«

»Rdečelaska, ki sem jo bil privedel semkaj in ki je lansko leto izginila. Saj se spomniš, Filip, tistih dveh konj, ki jih je Keziah zahtevala od mene. Meggie mi je bila najljubša od obeh. Rad bi stopil nekaj korakov nazaj, da pogledam.«

Lahno je začelo rositi in ptički v krošnjah so z živahnim žvrglenjem pozdravljali dež. Eli je šel v tisti smeri, odkoder smo bili prišli in je skušal privabiti kobilo, katero je slutil v bližini: »Meggie... Meggie... pridi vendar, Meggie!« Izginil je med visokimi drevesi. Ko se je po desetih minutah vrnil, so trudne poteze na njegovem obrazu razodevale globoko razočaranje.

»Je Meggie!« je rekel in spet poprijel mojo kobilo za uzdo. Mislim, da me je spet spoznala, prav blizu mene se je upala, nato pa se je zdrznila, kakor da mi ne zaupa. Nič čudnega, če je boječa. Bržčas so grdo ravnali z njo.«

»Pomagaj mi s konja,« sem prestregel njegovo prošnjo. »Če pojezdíš kos poti nazaj, se bo tvoja kobila rajši pridružila. Potem jo zgrabiš in uloviš.«

Naglo, toda previdno se je dvignil s sedla. Videl sem, kako se mu je zjasnil obraz. »Kmalu se vrnem,« je obljubil in odjezdil.

»Mnogo sreče,« sem vzkliknil za njim in se zleknil pod visokim košatim drevesom. Spet sem zadremal v polsnu. Minil me je občutek

kraja in časa. Dež, ki je bil vedno gostejši in je zdaj lil že kar v curkih, me je zbudil. Privihal sem ovratnik suknjiča, se dvignil in šel nekaj korakov nazaj. Naenkrat sem videl, kako drvi Eli skozi dež ob gozdnem parobku proti meni. S plapolajočo grivo je dirjala rdečelaska poleg moje kobile. Toda to ni bilo vse, kar sem videl. Za Elijem je dirjalo nalik lovskim psom, ki zasledujejo jelena, kakih deset Indijancev.

Zdaj me je Eli zagledal, podžgal kobilo z divjimi vzkliki in mi zarjul: »Zajejdi!« V tem se je globoko sklonil v sedlu in iztegnil desnico, da me potegne k sebi. Vzravnaval sem se, napel život, kakor da je ena sama mišica, pripravljen, da se oklene Elija z rokami in nogami in zobovjem. Zdaj!...

Toda skok se mi ni posrečil! Eden izmed Indijancev je bil potegnil svoj nož, pomeril, in že je bliskovito rezilo zažvižgalo po zraku. Nož je zadel kobilo Bluey v stegno. Visoko se je vzpela kobila. Eli, čigar vsa pozornost je bila meni posvečena, ni bil pripravljen na tako naglo kretnjo. Strmoglavil je s konja in se prekučil na tleh. Obležal je pred mojimi nogami. Naslednji trenutek sva bila že obkrožena. Z glasnimi krikli so rdečkožci bral in bolj zoževali krog okoli naju. Njih smrdljivi zadah je kužil zrak.

»Ne zameri mi, Filip,« je rekel Eli tiho. »Jaz sem kriv tvoje smrti.«

Hotel sem odgovoriti, toda nobena beseda ni mogla iz mojih ust. Po prvem zmagoslavnem tuljenju Indijancev je nastopila grozljiva tišina. Le tu in tam je padla kakšna beseda, ki je midva nista razumela. Naenkrat so naju popadli z grobnimi prijemi in naju odvlekli v tisto smer, od koder so bili prišli. To, da naju niso takoj umorili, nama je bilo usoden predznak bližnje groze. Spomin na razmesarjeno truplo Harryja Wrighta je bridko prešinil moje mozgane.

V neskončnem dežju smo premerili kakšno miljo v smeri proti razdejanemu indijanskemu taborišču. Naenkrat pa so najini rabilji zavili proti jugu. Po nadaljnji milji že nisem več skušal hoditi. Dva molčeca, kakor mačke drsajoča Indijanca sta me vlekla nalik vreči.

Deževno sivemu popoldnevu je kmalu sledil mrak. Naenkrat so se vsi Indijanci istočasno ustavili, ne da bi bili spregovorili med seboj le besedico. Eli je razprostrl roke, se zagledal v nebo in molil,

Napoved vremena v bodočnosti

Ali bi kdaj mogoče zanesljivo napovedovati vreme za daljšo dobo?
Zanimiva vremenoslovna vprašanja

Se vedno so nerešena številna vremenoslovna vprašanja, kljub vsemu napredku znanosti in tehnike. Pravimo: tehnike, kajti tehnika je v službi vremenoslovja dandanes neobhodno potreben pomočnik. Kljub temu človek še ni mogel zmagati nad naravnimi silami s pomočjo tehnike, da bi vreme ne vplivalo na promet z najbolj modernimi prometnimi sredstvi. Vreme še vedno lahko sprevrže vozni red. Strokovnjak A. W. Haslett pravi v svoji knjigi (Nerešena znanstvena vprašanja), da vreme dandanes še vedno vpliva na vozni red ladij kakor je v dobi Filipa, španskega kralja, ki je poslal nad Anglijo svojo nepremagljivo armado. Tedaj je vihar uničil armado, a tudi dandanes lahko napravi vihar hudo zmedo v obalni ali prekomorski plovi. Seveda s tem ni rečeno, da ne vemo o pravem vremenu nič več kakor v dobi jadrnic in da sedanja prometna sredstva niso nič boljša od tedanjih.

Kakj vreme dandanes ovira promet

Vreme dandanes še vedno zelo ovira promet. Nič nenavadnega ni, če se zaradi snežnega meteža ustavi tramvajski promet v mestu. Na nekaterih krajih v zimah z velikim snegom obtičijo pogosti vlaki v snežnih zametih. V arktičnih pristaniščih led pogosto ustavi vso plovo. Vreme seveda še vedno vpliva na letalski promet. Včasih je letenje sploh onemogočeno. Vojno letalstvo se ne more udeleževati kadar koli. Letalci se morajo vedno ozirati na vreme, še bolj kakor mornarji. Od vremena pa zavisi tudi marsikaj drugega, ne le promet. Človek je še vedno povsem brez moči proti vremenu. Od vremena zavisi, kakšna bo letina, odnosno katerih pridelkov bo več in katerih manj. Ko bi kmet vedel vnaprej, kateri pridelki se bodo bolje obnesli zaradi vremena, bi se seveda ravnal po tem. Toda znanost še ne more napovedati spomladi, kakšne vremenske razmere bodo vladale med letom in ne svetovati pridelovalcem, kaj naj predvsem pridelujejo, odnosno, kako se naj skušajo zavarovati pred uhlami.

Kaj so vremenski cikli?

Do neke mere je vendar mogoče napovedovati vreme že dandanes. V mirni dobi opravljajo to nalogo meteorološke postaje; omrežje meteoroloških postaj je že precej gosto, tako da je mogoče presoditi atmosferske razmere nad velikim delom našega planeta v najkrajšem času. Toda potrebne bi še bile številne postaje zlasti v arktičnih krajih, kjer se kaže odloča vreme za vso našo celino.

Učenjaki skušajo prodreti v skrivnost prihodnjega vremena tudi na drug način: proučujejo vremenske cikle. Vreme se namreč ponavlja v nekem določenem času. Toda učenjaki so proučevali vremenske cikle tako: Če nastopi v nekem predelu takšno ali drugačno vreme, zavisi od tega vremena vreme v nekem drugem predelu čez nekaj časa. To se pravi, če bi bili vedno dobro poučeni o vremenu v arktičnih prostranstvih, bi lahko precej zanesljivo napovedovali vreme za daljšo dobo v Evropi. V starih časih so si zamišljali vremenske cikle preveč preprosto; na podlagi teh sodb so nastala nesmiselna napovedovanja vremena za daljšo dobo. Podobno je nastal tudi stoletni koledar, ki je povsem neznanstven. Pred dobrimi 300 leti je Francis Bacon, lord Verulam, izrazil domnevo, da se vreme v Evropi menjava v 35-letnih ciklih. Te cikle dandanes imenujejo po Brucknerju. Od tiste dobe so meteorologi posvečali mnogo truda iskanju ponavljanja vremena v določenih razdobjih.

Sončne pege in vreme

V novejši dobi so odkrili odvisnost vremena s pojavljanjem sončnih peg v določenih razdobjih; tako je bil odkrit nov cikel. Sončne pege se namreč ponavljajo precej točno po 11,4 leta. Vsekakor je pa treba upoštevati, da je sonce gibalo vsega vremena, zato je razumljivo, da morajo sončne pege več ali manj vplivati na vreme na zemlji. Ko so sončne pege najrazvidnejše so izredno velike, po površini mnogo večje od zemlje. Ni še zanesljivo dognano, kako nastajajo sončne pege in zakaj so včasih večje. Zanesljivo je pa ugotovljeno vsaj od l. 1926 da sončne pege naraščajo in ponehavajo v točnih razdobjih. Med dvema mirnima dobama je včasih krajši desetletni presledek, drugič pa večni pa obdobje vendar traja precej točno 11 let in nekaj manj kakor 5 mesecev. Sončnim pegam tudi pripisujejo, da vplivajo na radijske prekomorske oddaje in da povzročajo magnetične nevihte. Dalje je dokazano, da je gladina vode v jezeru Viktorija Nianza v srednji Afriki vedno najvišja, ko so sončne pege največje. Prav tako je znano, da je na zemlji tem več viharjev in neviht, čim več je sončnih peg na soncu, kar opazujejo zlasti v Sibiriji, na tropičnem Tišem oceanu in v zahodni Indiji. Dr. Ch. Abbot je odkril vremensko obdobje 23 let. Dokaz, da se v tem obdobju vreme res ponavlja, je srednja Indija. Od leta 1865 do 1870 so bile tam tri zelo deževne zime, ločene med seboj po treh zelo suhih letih. Čez 23 let se je takšno vreme zopet ponovilo. Glede na to

jedr. Abbot napovedal, da bodo leta 1942—1946 suha. Vsekakor ni mogoče tajiti, da imajo sončne pege precejšen vpliv na vreme. Zdi se pa, da imajo spremembe na sončnem površju mnogo večji vpliv na zgornje plasti zemeljskega ozračja kakor na spodnje. Sončnim pegam kljub vsemu ne smemo pripisovati prevelikega pomena za vremenske razmere. Predvsem moramo upoštevati, da obdobje naraščanja in pojanja sončnih peg ni vedno zanesljivo enako dolgo. Razen tega pri vseh vremenskih činiteljih to obdobje nima odločilnega pomena za spreminjanje vremena. Znano je tudi, da se ta obdobja nekaj časa redno ponavljajo, a nenadno prenehajo, ne da bi vremenoslovci mogli to pričakovati.

„Simfonija vremena“

Če primerjamo vreme raznih večjih zemeljskih predelov med seboj sprevidimo, da je »vremenska simfonija« precej zapletena, vendar lahko spoznamo marsikaj iz nje: če na primer opazujemo gibanje godbenikov na Grenlandu in v antarktidi, v Južni Ameriki in na Malajskih otokih, kljub vsemu prodremo malo v skrivnost tehnike instrumentov. Tu in tam se razvija polna skala, melodijo igra v začetku le en godbenik, toda drugi jo potem harmonično povzame in ponovi, medtem ko je tretji morda spremenil. Tako opazimo, da po violinski skali v Buenos Airesu in v Port Darwinu sledi v petih primerih štirikrat trušč bobnov na Javi. Godbeniki v Wini-pegu in v Edmontonu povzamejo melodijo iz srednje Afrike in iz Honolulu. Vreme nad velikimi predeli je v podrobnostih nepravilno, ako pa ga opazujemo v njegovih splošnih obrisih, dočemo vendar določen red, čeprav se na prvi pogled ni pokazala nobena skrivnost med dogodki, ki si med seboj nasprotujejo. — V vremenske skrivnosti prodramo torej po opazovanjih; čim več opazovanih je, čim bolj so smotno zbrani podatki o vremenu za daljšo dobo, tem bolj zanesljive so lahko napovedi in tem več spoznanj se rodi iz proučevanja. Če zaradi tega smemo pričakovati, da bodo vremenske napovedi v prihodnosti mnogo zanesljivejše.

Dosedanje pomanjkljivosti vremenske službe

Doslej je bilo napovedovanje vremena za daljšo dobo nezanesljivo prevsem zaradi tega, ker so vremenoslovci manjkali vremenska poročila z velikih oceanskih prostranstev. Prav tako so bila pomanjkljiva poročila o razvoju vremena v arktidi. Razvoj vremena v arktidi vpliva zelo na vreme v Evropi in Severni Ameriki. Tudi preprosti ljudje čitajo večkrat o »vdoru polarnega kraka«. Še manj vemo o vremenu v antarktidi. Severni tečaj obkroža zemlja, medtem ko se antarktična celina izgublja v ogromnem morju. Razen tega doslej niso še dovolj poznali ozračja višjih plasti. Znano je povsem zanesljivo, da so tako imenovani cirti, oblaki, ki jih vidimo kot

Tudi jaz bi se bil moral pripraviti na smrt, toda strah pred tem, kar bo zdaj moralo slediti, je legel okrog mojih možganov kakor železna spona, da nisem mogel ne moliti, ne misliti.

Eden izmed Indijancev je izpregovoril nekaj besed, drugi so nemo prikimali in s tem je bila najina usoda zapečatena. Položili so naju plosko na hrbet. Neusmiljene roke so naju čvrsto držale, Videla sva, kako so se zablistali noži.

Strgali so z naju suknjič in srajco. Nato so bliskovito izrezali na mojih prsih dva ozka pasa kože in mesa. Tako dobro so znali svojo strašno obrt, da je poteklo le malo krvi. Napol slep od bolečin sem komaj še lahko videl, da se je Eliju zgodilo isto kakor meni.

Drugi so medtem pritegnili štiri mlade breze in jih upognili skoraj do zemlje, odstranili so vse veje in odrezali vršičke. Mučnici so naju zavlekli vsakega do obeh dreves, naju vzravnali in porinili konjici obeh tankih debel pod oba pasova, ki so ju bili izrezali iz najinih prsi. Ko so nato spet izpustili obe debli, sta naju ti dve potegnili s seboj v višino in zdaj sva visela med drevjem prosto v zraku.

Razen mojih bolečnih vzlikov in Elijevega težkega ječanja se je ves postopek odigral v popolni tišini. Ko so Indijanci opravili svoje početje, so posedli v krogu okoli naju. Negibno so sedeli na tleh in se pasli na grozotnem prizoru, dokler ni tema zakrila njihovim očem naju in najinih bolečin. Še vedno molčeči so vstali in izginili v noč. Ostala sva sama, obsojena, da čakava odrešitve v smrti.

Popolnoma se je stemnilo. Ali so minile minute... ure? Zame ni bilo več pojma o času. Ko sem tako visel med nebom in zemljo in je grobi les raztrgal moje drhteče meso, je bil zame vsak trenutek brezkončna muka. Enkrat sem lahko docela jasnino in sovisno mislil na hladno vlažno zemljo, v katero smo davi položili naša dva mlčila. Tedaj sem ju obžaloval. Zdaj pa sem jima zavidal mir, ki se mi je zdel neprecenljiva blagodat.

Naenkrat sem začutil, kako so se v mojo zavest vrinile besede, ki jih niso oblikovali moji zmedeni možgani. To so bile resnične besede, ki jih je izgovarjal človeški glas... To je bil Elijev glas. »Ne smeva popustiti, Filip. Če izgubiva moč, bova tu visela, dokler ne umreva... O, Eli, tvoja moč pač tudi že gre h kraju. Tvoj glas mi to razodeva. Čemu se braniti smrti? Naj le brž pride...

»Poizkusiti morava, da se rešiva, dokler sva tega zmožna. Premisli, Filip. Saj ne boli tako, če prav premisliš.«

Pomislim. Breza je od vseh gozdnih dreves najljubeznivejša. Polna je nežnosti in lepote v vseh letnih časih. Še davi me je navduševalo popje po drevju in bil sem tako zelo vesel, da sem še živel in ga lahko občudoval. Nikoli ne bi bil mogel verjeti, da se takšna lepota, kakršno predstavlja drevo, lahko oskruni in poniža do mučnega orodja. In vendar... bi bil moral to vedeti, kajti tudi na Kalvariji je stalo drevo. Tudi takrat je bila pomlad! Velika noč! Tudi takrat je bilo tako blaženo cvetoče drevo oropano svojih vej in vejic, da je mučilo drhteče meso. Tri ure je visel On na križu. Potem ga je rešila sulica. Za naju pa ni rešitve. Če je to skrunitev Boga, o Gospod, moraš odpustiti, ker svojim čutom in čuvstvom nisem več gospodar.

Vendar... tolažba... Kmalu ne bom ničesar več videl. Kmalu bom tu visel kakor brezčuten kos mesa — nekaj, kar se je nekoč imenovalo Filip Ollenshaw, kar je spalo, jedlo in pilo — in kar zdaj nič več ne spi, ne je in ne pije.

...ne pije!...

Hladna, hladna vodica vre iz svetlega studenca in se bliskajoče preliva čez kamenje.

Brez vode človek zblazni.

»Filip, sezi v hladni žep. Ali so ti vzeli nož?«

»Vse so mi vzeli.«

»Meni tudi.«

Spet cela neskončnost bolečin. Toda zdaj nekoliko pojema zavest. Sekunde, minute in ure sledijo, v katerih ne vem, kdo in kaj sem in v katerih celo pozabim, kaj se je z menoj zgodilo.

»Filip, mesec je vzel. Poslušaj! Eden izmed obeh mojih pasov, na katerih visim, je ožji kakor oni drugi. Skušal se bom odtrgati. Z božjo pomočjo bova kmalu rešena.«

Čujem šelest brez, ko se Eli meče sem in tja. In potem, ko mesec sije jasneje, gledam proti svoji volji, kako se godi nekaj nemogočega, kako Eli trga tisti dve coli mesa, ki ga vežeta na drevo. Z rokami jih trga. Zdaj pa zdaj zaječi in kliče svojega Boga, zraven pa ne odjenja. Čujem počasno kapljanje sveže krvi. Ni konca... Ni konca...

nežne bele tenčice v višini 8000 do 10.000 metrov, odločilnega pomena pri vremenskih spremembah. Praktično so lahko računali pri proučevanju vremena zračnimi plasti do višine 10,6 km; v večji višini ni več oblakov in tudi toplota se ne spreminja; tam ni več vremenskih sprememb. Za opazovanje prihajajo torej v poštev zračne plasti do višine 10 km. Letalci — zrakoplovci — so pa prodrli že precej višje, do višine 16 km, medtem ko so se registrirni baloni, opremljeni z merilnimi aparati, dvignili celo do 32 km visoko. Pred sedanjo vojno niso spuščali mnogo registrirnih balonov v zrak, ker so se pogosto izgubili pri padcu dragi aparati. Kaže pa, da jih zadnje čase uporabljajo mnogo bolj. Pričakovati celo smemo, da se bo prej ali slej razpredlo omrežje vremenskih postaj, ki bodo stalno proučevale višje zračne plasti s pomočjo balonov. Prav tako se bo izpopolnila vremenska služba na morjih in v polarnih pokrajinah. Seveda pa zdaj še ni mogoče napovedati, kdaj bo izpopolnjena mednarodna vremenska služba tako, da bodo vremenslovci res zanesljivi preroki ter bodo lahko napovedovali vreme kar za nekaj tednov ali mesecev.

Zenski vestnik

Priprava morskih rib

Obetajo nam, da pridejo spet ribe na ljubljanski trg. Zelo bi bilo želeli, da bi bila Ljubljana čim večkrat založena z morskimi ribami. Seveda je treba vpoštevati sedanje razmere, zraven pa tudi vemo, da se bodo oblasti potrudila za kolikor mogoče večji dovoz morskih rib v Ljubljano. Saj so ribe že v mirnih časih, še prav posebno pa v današnjih razmerah važen prispevek k prehrani. Zaradi pravilne priprave rib naj podamo nekaj nasvetov:

Ribe cvremo po večini na olju, ker se da olje razbeliti na veliko višjo stopinjo (300°) kakor mast, ne da bi se zažgalo, in se zato riba hitro speče ter ne razpade. Čim manjša je riba, tem prej je ocvrta. Nikdar pa ne smemo vreči v ponev preveč rib hkrati, ker se olje potem preveč ohladi in se ribe bolj cmarijo kakor cvro. Večje ribe zarezemo ob straneh po dolgem 1/2 cm globoko, da se prej ocvro. Vsako ribo pomočimo najprej v osoljeno mrzlo mleko, če ga imamo, nato pa povajamo v moki, da se nabere okoli ribe nekakšno testo, ki tvori oklep in ki pri cvrtju zarumeni in hrusta. Ocvrte ribe zložimo na krožnik in jih takoj postavimo na mizo, okrašene s stebelci petršilja. Kadar so limone poceni, prinesemo zraven kosček limone, da lahko vsak gost poškrpi ribe po svojem okusu.

In vendar... Zdajci zarjove kakor ranjen žrebec... in nenadno šineta obe debli, ki sta ga nosili, pokonci. Zaprem oči in ko jih mukoma spet odprem, vidim Elija ležati na tleh. Ne gane se...

Pokličem ga po imenu, a ni odgovora. Eli je mrtev, si mislim. Bog mu je bil dobrotljiv in mu je naklonil naglo odrešenje... Brezkončen premolk poteče. Nato nenadno spet začujem tihi, hripavi glas, tokrat prav blizu mene. »Pogum, Filip! Brž boš rešen.«

Toda še neskončno mnogo časa je minilo, preden sem bil rešen... tako vsaj se mi je zdelo. Čul sem Elijeve tolažeče besede, njegova bodrila, naj potrpih in vztrajam. Premišljam o tem, kaj je pretrpel in kako je vse prenesel, stisnem zobe, da ne bi zavpil.

Nato sem se onesvestil. Ko sem se spet prebudil, sem ležal na zemlji. Moja glava je počivala na Elijevem kolenu. Sedel je naslonjen ob neko deblo.

»Tako je prav,« je rekel, ko sem se zganil in vzdihnil. Naslonil je svojo glavo ob deblo in je nekaj časa počival, kakor je bil navajen počivati po dolgih urah težkega dela na polju.

Naposled sem ga čul govoriti: »Zdaj morava odtod, Filip. Gotovo naju bodo tovariši iskali, midva pa sva daleč od naše poti. Morava nazaj tja, kjer sem prvič čul rezgetati Meggie.«

»Prekleta kobila!« sem se razjezil. »Brez te mrhe bi bila že davno v Zioni.«

»Ne preklinjaj Meggie,« je blago rekel Eli. »Sirota je hotela k meni domov.«

Opotekajoča se kakor pijana sva se odpravila na pot. Eli me je vodil za roko, kakor da sem otrok, in me je pridržal, kadar sem se spotaknil. Naposled sva z neizrekljivimi mukami in naporu premerila morda kakšno miljo. Bila sva bržčas na pol poti do tistega kraja, kjer so Indijanci zavili proti jugu. Čutil sem, da nikoli ne dospem do tiste majhne gozdne jase. Čvrsta tla pod nogami so se bolj in bolj majala. Elijeva roka se je neprestano izpreminjala pred mojimi očmi. Zdaj je bila velika kakor hiša, takoj nato se mi ni videla večja kakor kamenček.

Zbral sem poslednji ostanek svojega razuma in prosil Elija, naj me kar pusti, kjer sem. Padel sem na kolena in silil vanj: »Daj mi, da se odpočijem, te prosim, Eli... Ti pojdi dalje.« Le to sem še želel, da bi se vlegel in v miru izdihnil.

Žepni robec je star šele 400 let

Kak jubilej je pa spet to, oporeče marsikdo. Drugi zopet bodo ugovarjali, da starosti žepnega robca sploh ni težko uganiti, češ, saj je tako star ko človeštvo samo. In vendar ni tako. Žepni robec je nasprotno še dokaj mlad, mlajši nego bi človek mislil. Marsikdo tega ne bo verjel, pa je vendar res. Žepni robec je star šele 400 let. To je gotovo zanimivo zlasti zdaj, ko si človeka brez žepnega robca vsaj med kulturnimi in civiliziranimi ljudmi sploh misliti ne moremo.

Torej 400 let. Ta trditev pa ni povsem točna. Moramo namreč pripomniti, da praznuje žepni robec svojo 400-letnico samo kot okrasek naše obleke. Prvotno so ljudje nosili žepni robec v rokavih in imel je najrazličnejšo obliko. Navada nositi žepni robec v roki, se je ohranila marsikje do naših dni, zlasti po kmetih. Starejše ljudi na kmetih še vedno vidite kak drž žepni robce v rokah. Najbolj je ta navada razširjena med stariimi kmetičami, ko hodijo v nedeljah k maši. V eni roki ima kmetica žepni robec, v drugi pa molitvenik ali rožni venec. Ti žepni robci so pogosto lepo okrašeni. To je zopet znak prvotnega žepnega robca, ki je služil za okrasek obleke. Tudi stari prvotni žepni robci

so bili pogosto zelo okrašeni, obrobjeni s svilo ali celo z zlatom.

Praktično je žepni robec služil prvotno večinoma za odganjanje mrčesa ali za pahljanje obraza v vročih poletnih dneh. Sedanje vlogo je dobil mnogo pozneje. Bilo je v časih, ko se je začelo nosljanje. To je bilo približno pred 100 do 120 leti. Kako so se vsekovali naši predniki, si lahko mislimo, ali pa tudi ne. Najbrže so si pomagali kar s prsti, kakor si pomagajo še zdaj manj civilizirani ljudje. (Sicer pa pravijo celo zdravniki, da je vsekovanje s pomočjo prstov bolj zdravo kakor z robcem...)

Oblika robca je zdaj že dolgo vrsto let četverkotnik. Prvotno pa robec ni imel take oblike. Žepni robci so bili najrazličnejši. Sedanje obliko je uvedla šele nesrečna francoska kraljica Marija Antoineta, ki je hotela nekoč z žepnim robcem obvezati ranjeni prst, pa se ji to ni posrečilo, ker je bil njen robec iz samih okraskov. Ozlovoljena ga je vrgla proč ter si dala napraviti povsem enostaven žepni robec v obliki četverkotnika. Ta oblika žepnega robca se je kmalu razširila po vsem svetu in zdaj si drugačne niti misliti ne moremo.

Če nameravamo peči ribe na rešetki, jih moramo najprej povajati v moki in pomazati z oljem, preden jih položimo na razgreto rešetko. Ribo, ki tehtja več ko 15 dkg, moramo na obeh straneh po dolgem zarezati, približno pol cm globoko, da se riba prej in lepše speče in da se koža ne zažge. Ko je riba na eni strani pečena, jo obrnemo in spet pomagamo z oljem ali pa s preslim maslom. Manjše ribe pečemo kar cele, večje pa zrežemo na primerne kose.

Recepti za brodeto so različni. Poizkusimo takole: eno večjo ali več manjših rib osnažimo, nakar jih osolimo, povajamo v moki in pečemo na vrelem olju. Ko pobremo ribe na krožnik, opravimo na olju 2 do 3 stroke sesekljane česnje in precej sesekljane petršilja, denemo nato spet ribe, ki jih zalijemo z belim vinom, pridemo precej paradižnikove mezge ali pa soka in dušimo vse skupaj tako dolgo, da so ribe popolnoma mehke.

Drobni nasveti

Beljaki se hitreje stepajo v trd sneg, če kanemo vanje nekaj citronovega soka.

Kadar režete čebulo, natakните na nož rezino krompirja, pa se vam oči ne bodo solzile.

Ovele rože se spet osvežijo, če držimo pecije nekaj časa v vreli vodi.

Krompir se vam pri lupljenju ne bo zdrobil, če ga nabadate na vilice z dvema rogljema, ne pa na vilice, ki imajo štiri ali celo pet rogljev.

Iz citrone iztisnemo več soka, če jo, preden jo prerežemo, ogrejemo ali če jo s kreplim valjanjem med rokami ali ob mizo dobro omečamo. Zaenkrat pa to ni aktualno.

Čajne ročke, porcelan in razna steklenina postane spet svetla in leskeča, če jo umivamo v vodi, v kateri smo kuhali pol ure dobro oprana krompirjeve olupke, ali pa v vodi, ki smo ji dodali nekoliko modrila.

Svež kruh in sveže pecivo se laže in lepše reze, če nož dobro ogrejemo.

Korenine sobnih rastlin ne začno gniti, če denemo na dno lončka nekaj oglja.

Rumenjaki ostanejo sveži in mehki tudi še za drugi dan, če nalijemo nanje sveže vode.

Steklo lahko sami režemo s škarpami, če držimo stekleno ploščo pod vodo.

Umazan medvedek bo spet čist in snažen, če ga zdrgnemo z vato, namočeno v bencinu. Bele medvedke potresemo nato še z nstrgano kredjo in jih nazadnje še dobro izkrtamo.

Neprijeten duh po čebuli preženemo iz rok, če jih takoj po opravljenem delu zdrgnemo z navadno kuhinjsko soljo in izplaknemo v mlačni vodi.

Fine čipke ovijemo na steklenico in jih operemo v milnici.

Škripajoča vrata privzdignemo in nadrgnemo tečaje z grafitom (lahko kar z mehkim svinčnikom). Če jih mažemo z masčobo, je bolje, da to storimo z vazelino kakor pa z oljem.

Eli je izpustil mojo roko in me prijel za ramena. »Če se zdaj vlečeš, umreš. Midva pa nisva vsega tega pretrpela in prestala zgolj zato, da bi umrla. Poglej mene in me poslušaj. Ne bodi alabič — ne popuščaj! Pojdi zdaj. Greva dalje, pomagaj ti bom.«

Njegov glas je pač zvenel od daleč in ga je preglušalo šumenje v mojih ušesih. Zbral sem svoje poslednje sile in napravil dva koraka — enega na desno, drugega na levo. Potem je visoko zrasla tema, skozi katero sem breidel in se je zgrnila nad mojo glavo.

Ko sem se spet osvestil, me je nesel Eli na ramenu. Naprej sklonjen je stopal in globoko sope. Toda premikal se je dalje — počasi, korak za korakom. Sram me je bilo. »Spusti me, Eli, hoditi hočem!«

Nekoliko se je vzravnal in moje noge so zdrsnile na tla. Ko je globoko zajel sapo, sva se ustavila. Potem je hlipal: »Le poglej... Ze se... dani.« Spet me je prijel za roko in sva se vlekla dalje.

Res se je dani. Zdaj sva se lahko razločno videala. Toda tak spogled nama je vlival le malo tolažbe. Bila sva na smrt blede, krvava, razmesarjena. Ko sva premerila kake četrte milje, sem se spet ustavil.

»Eli,« sem zaječal, »ne morem dalje... Nesti me ne smeš. Pojdi sam naprej. Ako druge pravi čas najdeš, naj pridejo pome. Če me zdaj vlečeš s seboj, bo prepozno... tako dolgo me ne bodo čakali.« Moja usta so bila tako suha, da so posamezne besede komaj razumljivo posamič prihajale iz ust. S krvavo podplutimi očmi me je Eli pogledal in počasi odmahal z glavo. »Ne more biti več daleč, Filip. Ostati morava skupaj.«

Plazila sva se dalje. Naenkrat je potok križal najino pot. Bistra vodica je šumljala čez majhne rjave kamne. Vrgla sva se na tla in požljivo pila. Šele ko nisva mogla več piti, sem rekel: »Včeraj nisva šla čez noben potok. Zgrešila sva pot.«

»Bog nama je poslal vodo,« je skromno rekel Eli. »Kakor je nekoč svojim poslal mano.«

»Toda to pomeni, da sva zablodila.«

»Indijanci so naju gnali najprej proti zapadu, potem proti jugu. Danes sva šla najprej proti severu, zdaj naju vodi pot proti vzhodu. Sonce je na najini desni. Ne moreva biti daleč od prave poti.«

(Nadaljevanje)

DOMAČE NOVICE

* **Stoletnica Josipa Jurčiča.** Dne 4. t. m. je minilo sto let, kar se je rodil na Muljavi pri Stični naš slavn pisatelj Josip Jurčič. Zaradi vojnih razmer nismo priredili bučnih proslav, ki pa bi bile tudi v mirnem času skorajda odveč. Kajti dvoje je res: Josip Jurčič je najbolj priljubljen slovenski pisatelj, njegova dela so znana tudi v mnogih kmečkih in delavskih družinah, — in vendar je ta mož čakal komaj 37 let, ker je pri vsem svojem zaslužnem pisateljskem in novinarskem delu trpel pomanjkanje. Nobena pomirna proslava ne more popraviti tistega, kar zagreši nad pisateljem njegovo pokolenje. Josip Jurčič je moral deliti usodo mnogih drugih slovenskih mož peresa, njegova slava pa je v tem, da ga ljubi vsakdo, kdor ljubi lepo slovensko knjižo.

* **Prepoved kretanja od 22. do 4.30.** Gospod predsednik pokrajinske uprave je v sporazumu z višjim SS- in policijskim vodjo v Ljubljani odredil, da velja od preteklosti sobote 4. t. m. dalje prepoved kretanja namesto od 20. do 6. ure od 22. do 4.30.

* **Mestno poveljstvo (Piazzkommandantur)** je v nedeljo obvestilo Ljubljance, da sta vstop in hoja po zaščitnih jarkih pri šišenski cerkvi najstrožje zabranjena. Prav tako se opozarja prebivalci, da bodo za nastale škodo, ki so bile povzročene zaradi granja in njihovih otrok v tem okolju, poklicani na odgovornost. Poleg gornjega je objavilo mestno poveljstvo, da se morajo gozdni delavci in drugi, ki imajo pravico dostopa v Rožniški gozd, podati na svoje delovne prostore samo po zgrajenih potih, ker je v severnem delu rožniškega gozda več vojaških strelišč. Ukazom varnostnih straž se je treba zaradi osebne varnosti brezpogojno pokoriti.

* **Smrtna kazen za tatove in vlomilce.** Nočne tatvine in vlom, še zlasti na mestnem področju Trsta, se stalno množijo. Da preprečijo zločin zaslužen kazen in da zaščitijo prebivalstvo pred temi dejanji, je odredil der Oberste Komissar: Tatvine, izvršene z izrabo zaklonitve, se brez izjeme kaznujejo s smrtjo. Za izvedbo postopka je pristojno posebno sodišče za javno varnost. Te izvršne določbe so veljavne povratno od 1. februarja 1944. Razume se, da veljajo te določbe za vse Jadransko primorje, torej tudi za Ljubljano.

* **Naredba o zasegi vseh živih in krmil** je bila pred dnevi objavljena v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani. Vsa živila in krmila v Ljubljanski pokrajini, ki niso pod zaporo in kolikor presegajo z racionaliziranjem odmerjene, odnosno proizvajalskim obratom gospodarsko dovoljene količine, se morajo z ukrepom Preveda staviti pod zaporo, s čimer je prepovedano vsako prosto razpolaganje z njimi. Prevod mora urediti promet z živili in krmili v skladu z javljenimi predpisi in z navodili nadrejenih oblastev. Prekrški se kaznujejo z denarno kaznijo do 5000 lir in z zaporom do dveh mesecev. V težjih primerih se lahko izreče oboje kazni. Blago se zapleni.

* **Popis zaloge vina.** Da se bo mogla izvršiti pravilna razdelitev razpoložljive zaloge vina, se bo popisala celotna zaloga vin v Ljubljanski pokrajini in sicer po stanju dne 10. marca 1944. Dnevnik so objavili podrobnosti o prijavnih polah, ki jih je treba izpolniti vrniti do 14. marca pri pristojnih sindikatih. Občine morajo prijave poslati Prevodu pospešeno preko okrajnih glavarstev.

* **Slovenska žrtev bombnega napada na Zagreb.** Med 67 žrtvami, ki jih je zahteval sovražni bombni napad dne 22. februarja na Zagreb, je bil tudi slovenski rojak Stane Gašperlin iz Ljubljane. Bil je tehnični uradnik na zagrebški železniški delavnici. Zapustil je soprogo Ano in šelezn edinko Sonjo ter sorodnike v Ljubljani. Pokopan je bil 28. februarja. Ohranimo mu časten spomin, žalujemo pa sporočamo odkritosrčno sožalje!

* **Podatki o pogrešanih.** Ker se redno dogaja, da tisti, ki se pisмено oglašajo na Slovenski Rdeči križ v Ljubljani zaradi informacij o svojcih, ne navajajo njihovih osebnih podatkov, so naproseni, da napišejo vselej natančne osebne podatke pogrešenca: priimek, ime, datum in kraj rojstva, očetovo ime, kraj pristojnosti in vse ostale podatke, ki lahko na kakršenkoli način olajšajo poizvedovanje. Od preteklega ponedeljka dalje sprejema podatki oddelček Slovenskega Rdečega križa na Vidovdanske cesti 6 v Ljubljani v ponedeljkih, torkih, sredah in četrtkih, od 8. do 11. v petkih od 8. do 11. in od 15. do 17. ure. Ob sobotah, nedeljah in praznikih se paketi ne sprejemajo. Opozarjamo odpošiljalce, naj prisojijo na ovoj platna ali fute, če ni bele barve, kos belega platna v velikosti 30 krat

Posestnikom in obdelovalcem

Ljubljanskega barja

Glavni odbor za obdelovanje Ljubljanskega barja v Ljubljani je v poslednjih 3 letih izvršil večja urejevalna dela na glavnih odvodnikih in pododborovih jarkih na Ljubljanskem barju, ki so stala ogromno javnega denarja. Vsa ta dela in tudi bodoče urejevanje bo pa ostalo brez vsakega haska, če barjani, bodisi lastniki zemljišč, ali pa prebivalstvo na Ljubljanskem barju ne bo s svojim ravnanjem pokazalo pravega smisla za ta izredno važna urejevalna dela.

Zato je Glavni odbor na svoji plenarni seji dne 22. decembra 1943, opirajoč se na določila dež. vodopravnega zakona iz leta 1872, dež. zak. št. 16, zakona o obdelovanju Ljubljanskega barja iz leta 1877 dež. zak. št. 14, ter naredbe bivše banske uprave (§ 4 Sl. list št. 117/19-1931) kako je postopati, da se preprečijo poplave in njih kvarne posledice, sklenil ponovno razglasiti naslednje:

- 1) Posestniki obrežnih zemljišč ob na novo urejenih glavnih odvodnikih in pododborovih jarkih, kakor tudi ob onih, ki se bodo v bodoče uredili, se pozivajo, da tekom 4 tednov po objavi tega razglasa posekajo drevje in grmovje na brežinah in na svojem zemljišču, in sicer do razdalje 2 m od vrhnega roba glavnih odvodnikov, oziroma pododborovih jarkov. V tem zaščitnem pasu je tudi prepovedano saditi nove mladice. Če prizadeti posestniki ne izvršijo tega v določenem roku, bo Glavni odbor posekal na brežinah sam, neizvršeno posekanje na njih zemljiščih pa prijavil v nadaljnji postopek: Okrajnemu, oziroma Mestnemu poglavarstvu v Ljubljani. Vsak pričetek sekanja morajo prizadeti posestniki javiti Glavnemu odboru, ki bo po svojih organih pazil na to, da se posekanje izvrši temeljito, to je: da se poseka drevje in grmičevje s koreninami vred.
- 2) Pri izkopu glavnih odvodnikov in pododborovih jarkov pridobljeni material mora vsak obrežni posestnik zadržati tako, da del zemljišča ob jarku ni višji kot ostalo zemljišče in sicer v roku do naslednje pomladi.

20 cm za naslov prejemnika, odpošiljalca in carski vizum.

* **Zemljiškoknjižni posli okrajnih sodišč** v Kostanjevici, Novem mestu in Velikih Laščah so preneseni na okrajno sodišče v Ljubljani, ker so zemljiške knjige teh sodišč začasno v Ljubljani.

* **Tablice knjižne tombole prodajajo.** S koncem februarja so začeli raznašalci ponujati po vsej Ljubljanski pokrajini od stanovanja do stanovanja tabloisne tablice za knjižno tomboło Zimske pomoči. Ta svojevrstna zamisel ima prav posebne priporočilke. Raznašalci so sami begunci. Veliko število jih je, ki trkajo na vrata. Ze njihova oblika lahko pokaže marsikomu, da ima Zimska pomoč še mnogo dela. Naj že sočustvovanje z njimi pritegne vsakega v krog knjižne tombole. Okrog 1500 lepih knjig bo razdelila knjižna tomboła.

* **Kljub snegu gremo pomladi naproti.** V začetku nam je letošnji marec postregel s soncem, kmalu nato pa je po svoji stari muhavosti vse preobrnil in nam nasul nekaj snega. Marčev sneg je siromakov gnoj, zato upajmo, da bo ob pomnovnem soncu naglo ozelenela priroda. Pojav snega je prehodnega značaja in je običajen za poznojesenske in zgodnje pomladne hladne valove.

* **Nove knjige.** Slovenski knjižni trg je kljub vojni venomer živahen. Prav zadnji čas so prišle na knjižni trg nekatere nove knjige. Jože Tomažič je izdal novo pohorsko pravljico z Beranekovimi slikami »Ovčarjev sin«. Knjižarna Tiskovne zadruge je izdala za najmanjše čitatelje novo slikanico »Bratec Branko in sestra Mica«, ki jo je priredil Vladimir Levstik. Nadalje je izšel roman znamenitega norveškega pisatelja Olafa Duuna »Olsöyski fantje«, ki ga je priredil pisatelj Rudolf Kresal. Poleg teh priporočljivih knjig bo našemu ženskem svetu ustregla priročna »Zlata knjiga dekleta in žene«, ki jo je pravkar izdal v samozaložbi Josip Vidmar. Na te knjige opozarjamo naše čitatelje, podrobneje pa bomo o njih še izpregovorili.

* **Samo še do nedelje lahko po znižani ceni naročite izvrstno pripovedno knjigo »Brzonožec in Puščica«, in sicer vezan izvod po 28 lir, broširano pa samo po 20 lir. Zaradi vojne izide knjiga v omejeni nakladi in bo pozneje na knjižnem trgu dražja. Zato se poslužite poslednje prilike in naročite knjigo z dopisnico ali osebno na naslov: Uprava »Domovine«, Ljubljana, Narodna tiskarna.**

O posojilih na hiše, posestva in proti poroštvo dobite informacije: Ljubljana, Beethovnova ulica št. 15, levo pri Jugo-Kredit.

3) Prepovedano je vsako samolastno vlaganje cementnih ali lesenih cevi v glavne odvodnike in pododborove jarke. Vse položene cevi se morajo odstraniti najdalje v 4 tednih po objavi tega razglasa. Za zgradnjo mostov in propustov čez glavne odvodnike in pododborove jarke je potrebno predhodno odobrenje Glavnega odbora, ki določi pretočni profil in višino nosilne konstrukcije po navodilih, ki so odobrene z odločbo bivše banske uprave z dne 13. decembra 1943 V. št. 6477. Narčrti za te zasebne mostove so na razpolago pri Glavnem odboru.

4) Ni dopustno napajanje živine razven na napajališčih, dalje samolastna naprava perišč, zaježanje vode, odmetavanje smeti, odpadkov in nerabnega materiala v potoke in jarke na Ljubljanskem barju.

5) Glede trebljenja in vzdrževanja privatnih jarkov, ki obstojajo ali o katerih se dokaže, da so nekdanj obstojali, in ki služijo večjim kompleksom, naj se prizadeti držje dosedanjega običaja barjanov, po katerem zadeva dolžnost trebljenja in vzdrževanja lastnik na dotični jarek mejnih parcel do polovice jarka in v dolžini dotične ob jarek mejeje parcele. Ako pa dotični jarek vodi po celem preko sosednega zemljišča, je pa dolžnost posestnika tega zemljišča trebiti dotični jarek, v kolikor se nahaja na njegovem svetu.

Glavni odbor priporoča vsem prizadetim sporazumevanje v teh vprašanjih, v slučaju nesporazuma pa naj prizadeti posestniki zaprosijo pri Okrajnem, oziroma Mestnem poglavarstvu v Ljubljani za vodopravno razpravo.

6) Podrobne informacije o vsem tem in o drugih vprašanjih, ki se tičejo Ljubljanskega barja (melioracije, drenaže itd.) dobe barjani — lastniki zemljišč na Ljubljanskem barju v pisarni Glavnega odbora za obdelovanje Ljubljanskega barja v Ljubljani, Novi trg št. 1 ob sredah in sobotah med uradnimi urami od 9. do 11. dopoldne.

PO SVETU

* **Vlak s strelivom je zletel v zrak.** Kakor javlja »Yorkshire Post«, je na nekem severnoangleškem kolodvoru pred nedavnim zletel v zrak vlak z municijo. Zmešnjavo, ki je pri tem nastala, so izrabili številni tatovi. Zdal se je izkazalo, da so bili angleški vojaki tatovi. Ukradli so na postajnem uradu blagajno, v zasebnih hišah pa vse, kar so le mogli odnesti.

* **Boljševizem v Afriki.** Alžir je postal, kakor piše v Tangerju izhajajoči list »L'Echo de Tanger«, zbirališče vseh elementov, ki hočejo uvesti in borbo boljševizma na razvalinah Francije. Njih program je jasen. Z velikim krikom bi hoteli prenesti vojno v Francijo in jih pri tem ni sram poveljevat anglo-ameriške teroristične letalske napade.

* **Ameriška potrata javnega denarja.** Po poročilu iz Washingtona je obdolžil poslanec Engel, ki opravlja v ameriškem parlamentu službo »čuvaja nad ameriško denarnico«, v poročilu reprezentančne zbornice odgovorne kroge, da so izdali okoli 86 milijonov dolarjev za »peterovogalno poslopje«, ogromno, labirintu podobno hišo za vojaške oblasti v Washingtonu. Engel dolži Roosevelta, Stimsona in druge politike »nezaslišane potrate denarja davkoplačevalcev«. Kot primer, kako so gradbeni stroški celo med gradnjo narasčali, omenja dejstvo, da se je vojno ministrstvo že po kritju velikega dela poslopja odločilo na zgraditev še enega nadstropja, zaradi česar so moralni poslopje znova razkriti.

* **Ameriška oblastnost.** Angleški poročevalski urad Reuter javlja iz Cambridgeja (ameriška država Massachusetts), da je izjavil načelnik ameriškega odbora za gradnjo ladij Edward L. Chrane: »Moč ameriške vojne mornarice bo v gotovem trenutku odgovarjala skupni moči mornaric vseh ostalih narodov. Ohranitev te relativne jakosti tudi v povojni dobi bo za nas »najzanesljivejšje jamstvo za svetovni mir«. Zanesljivo upam, da napredek, ki smo ga dosegli v zadnjih dveh do treh letih in ki ga bomo obdržali brez dvoma še do konca vojne, ne bo kar naenkrat zastal. Premoš naše mornarice in skrb za njo predstavlja odgovornost za vso deželo.« Ta ameriška oblastnost najbrž Angležem — nekoč tako ponosnim »vladarjem morije« — ni prinesla preveč veselja.

SMEŠNICE

OPRIJEMLJIV DOKAZ

»Ti torej upaš, da te bo Tone kmalu zaprosil za roko?«

»Menda, saj mi poslednji čas kar venomer zatrjuje, da se mi preproste obleke vse boljše podajo kakor razkošne, medtem ko je poprej trdil ravno nasprotno.«

IZ OTROSKIH UST

Stric profesor kaže svojemu nečaku Mihecu kapijico vode pod mikroskopom. Dečko se kajpak pošteno čudi migljanju pod mikroskopom.

»Zanimivo, kaj Mihec?«

»Imenitno! Zdaj razumem, kaj me tako žgečka po grlu, če pijem sodavico.«

POGUM

»Ko je zadnjič v cirkusu planil veliki lev iz kletke med občinstvo, je samo moj prijatelj pokazal prisebnost in pogum...«

»Tako? Kaj je pa storil?«

»Skočil je v kletko in jo zapahnil za seboj.«

ZLOBNO

»Zdaj je ravno pet in dvajset let, odkar je umrl moj dobri striček,« pripoveduje teta Mina svojim povabljenim, brisoc si solzne oči. »Tedad sem bila komaj doraslo dekletce. Nekaj dni pred svojo smrtjo mi je striček podaril majhno, srčkano jagnje.«

Eden izmed gostov se sočutno zagleda v svoj zrezek: »In zdaj ste ga vendarle zaklali!«

MOC NAVADE

Kuhar iz nekega velikega hotela je moral k vojakom. Kajpak so ga tudi tam dodelili h kuhinji. Nekega dne je skuhal govedino s fižolom in krompirjem. Prišla je inspekcija.

»Kaj bo dobilo moštvo?« je vprašal major.

Kuhar se je strumno vzravnil: »Potage du jour, cotes de boef, sauce picante z verts printemps in pommes sautées.«

ZMOTIL SE JE

V prodajalnici semen so dobili novega prodajalca, ki je prej služil v neki drugi stroki. Vse mu je bilo novo, zato se ni posebno dobro počutil. Neka stranka je zahtevala seme za krompir; čeprav ga je na vse kripilje iskal, ga ni našel v nobenem predalu. Naposled je vprašal šefa za svet.

»Teslo,« se je razvnel šef, »ali ne veste, da krompirja ne sejemo? Torej tudi ne moremo imeti semen! Kakor vidite, vas je stranka imela za norca!«

Deset minut nato je spet stopila v trgovino neka stranka in zahtevala semena za ptice. Novopečeni prodajalec jo je posvaril.

»Glejte no! Dvakrat se pa ne dam potegniti! Ptici se izležejo iz jaje in ne iz semen!«

NERODNO

Gospod, vi ste pravkar poljubili to damo!«

»Da. Kaj vam mar, saj je moja žena!«

»Glej no, glej, pa res nisem doslej vedel, da imam zeta...«

MED OTROCI

Dva fantiča se na vse kripilje pretepata. Okrog njiju se nabere gruča ljudi. Starejši gospod stopi med njiju, hoteč ju podučiti:

»Ali ne veste, da je treba svoje sovražnike ljubiti?«

Tedad ga eden izmed petelinčkov temno pogleda: »Saj ni moj sovražnik, saj je moj brat.«

DOBER SVET

Znan čelist je hotel po svojem koncertu v glavnem mestu še isti večer odpotovati v drugo veliko mesto, kjer bi nastopil naslednji dan. Ko je stopil iz koncertne dvorane na ulico, je bilo kakor iz škafa in daleč naokrog ni bilo nobenega avtomobila. Ves obupan je zavihel čelo na glavo in jo ubral proti najbližjemu postajališču cestne železnice. Ko je končno prispel tramvaj, je bil že tako prenapolnjen, da ljudje niso hoteli pustiti vanj še moza s tako velikim glasbilo. Ves iz sebe je virtuoz zaklical: »Saj moram vendar jutri nastopiti v mestu M. Kaj naj storim?«

Načite se igrati na flavto, — mu je odgovoril nekdo izmed potnikov.

RAZUMLJIVA PROSNJA

Ženin je zaspal vprav na poročni dan. Ko je ves zasoplen pritekel na postajo, je izvedel, da se je vlak, s katerim je hotel k nevesti, že odpeljal. Razburjeni ženin je skočil na pošto in poslal nevesti tole brzojavko:

»Vlak ušel, ne poroči se, dokler ne pridem!«

DOBRA SOLA

»Taka knjiga 'Vsevedež' vam pove vse, kar morate vedeti!« je dejal pred vrati mož, ki je prodajal knjige po hišah.

»Jaz je ne potrebujem,« je zagodrnjal gospod, ki je odprl vrata, »moja žena mi pove vsak dan ne samo vse, kar moram vedeti, ampak še kopice drugih reči!«

NI PRAZNOVEREN

»Čujte, plačniki, pri računu ste se zmotili — račun znaša trinajst, ne pa štirinajst lir.«

»Oprostite, mislim sem, da ste praznoverni!«

SLUŽBA

»Službo blagajnika, ki jo mislimo nanovo oddati, plačujemo s tisoč lirami na mesec!«

»S tem se pa ne pride daleč!« odvrne prosilec.

»To tudi ni naš namen!«

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

43. NAVADNI VOLČIN

(Izvin, kostenika, modrasovec, divji poper) je šibast grm s sivozelenimi vejami, ki se olistajo samo na vrhu. Listi so sulicati, celorobi in golji. Še preden se razvijejo listi, razcveto pod vrhom sedeči, rožnordeli cveti. Rob odevala je nacepljen na štiri rogije, ki strče križasto narazen, da se vidijo v cevi prašnice zgornjih štirih prašnikov. Pod temi prašniki so še štirje in na dnu cveta edini pestič z jajčasto plodnico. Ta se ob zorenju poveča v škrlatnordečo jagodo z enim semenom.

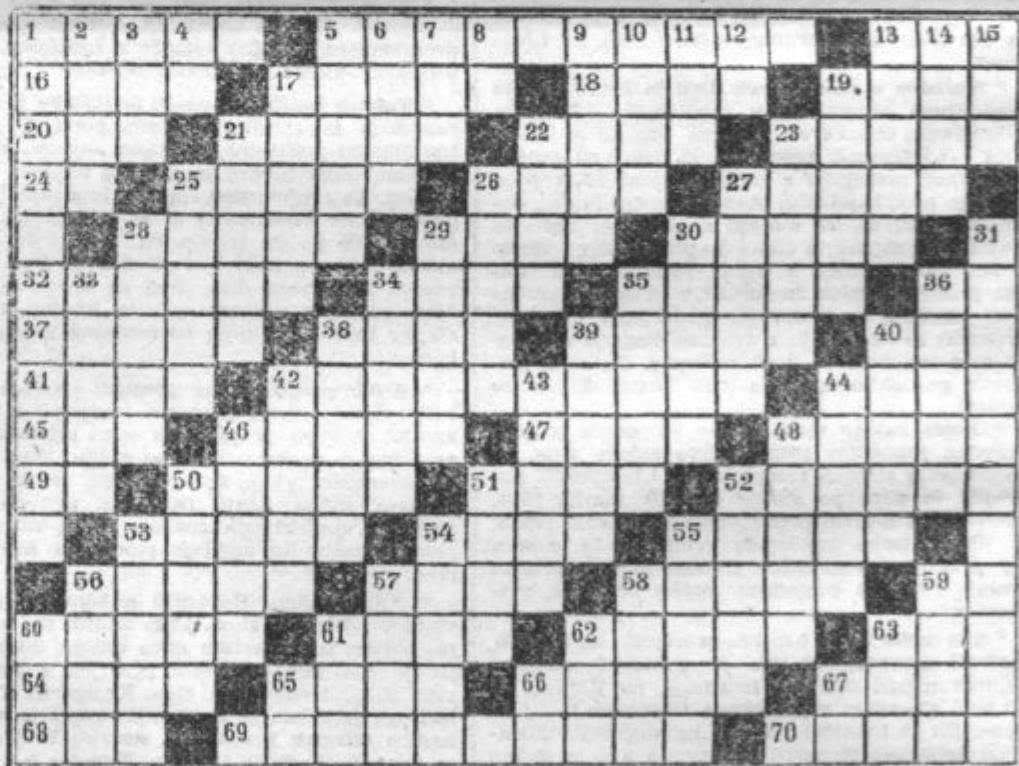
Navadni volčin cvete meseca marca in aprila. Raste po redkih gozdih in je v vseh delih strupen. Zlasti lubje in jagode vsebujejo mnogo strupa.

Križanka št. 10

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. dan v tednu, 5. prebiva v velikem mestu ob Donavi, 13. določene barve, 16. pisarniška potrebščina, 17. starogrški pesnik, 18. žganje, 19. teža zavoja, 20. čutni organ, 21. skupina kart pri taroku, 22. vez, stik, 23. uradna obleka, 24. ni dovolj, 25. obrtnik, 26. čvrst, trd, nabito poln, 27. garant, 28. umetnik, 29. živalski glas, 30. reka na Aljaski, 32. oirde, neroden, 34. skupina živali, 35. shramba za krmo, 36. podredni veznik, 37. zaščiten, 38. zarja, jutranja svetloba, 39. večja naselbina, 40. gora v Julijskih Alpah, 41. pripadnik izumrlega sarmatskega plemena, 42. ljudska zastopstva, 44. napor, trdo delo, 45. reka v Egiptu, 46. telesna straža, 47. izumrlo slovensko pleme, 48. mesto na Japonskem, 49. dva enaka soglasnika, 50. nekdanja samostojna vojvodina v severni Italiji, 51. žito, 52. mesto na Kitajskem, 53. žensko ime, 54. zobci v tkalskih starih, 55. položne višine, 56. reka na Poljskem, 57. poljedeljevo veselje in ponos, 57. okence, luknja v zidu, 58. reka na Poljskem, 59. podredni veznik, 60. pravila, predpisi, 61. barva igralnih kart, 58. rakev, 63. rastlinsko orožje, 64. maščoba, zabela, maz'lo (množina), 65. orientalski sodnik, 66. ptica, 67. večerna svetloba, 68. oblika pomožnega glagola, 69. bdeti dolgo vnoč, 70. skrb, marja; piratska ladja.

Navpično: 1. čiščenje, upoštevanje, cenjenje, 2. naravni vodni tokovi, 3. oseba iz znane Gotovčeve opere, 4. predlog, 5. enota ameriške valute, 6. zločin, 7. reka na Angleškem, 8. ploskovna mera, 9. češki pisatelj, 10. svetopisemska oseba, 11. beseda, ki z njo tvorimo presežnik, 12. dva enaka soglasnika, 13. večja gosposka soba, 14. država v Aziji, 15. francoski departement, 17. turški paša, 19. igra na karte, 21. nabit, 22. gorski pojav, 23. azijska prestolnica, 25. pokojen, nerazburjen, 26. delež, 27. upor, 28. cerkveno petje, 29. deli ženske obleke, 30. uživati hrano, 31. prebiva v prestolnici evropske države, 33. kemična prvina, 34. trda (srbohrv.), 35. mesto v Vojvodini, 36. neusmiljeno, trdosrčno, nelzprošno, 38. srbska jed, 39. brčkone, verjetno, 40. žaba, 42. osmrtnica, 43. žensko ime, 44. pisarniška potrebščina, 46. bolezen, 48. žensko ime, 50. južna rastlina, 51. reka v srednji Italiji, 52. pleme, stan, razred, sloj, 53. je za vsako državo okno v svet,

54. nekdanji grajski uslužbenec, 55. angleško žganje (fon), 56. živa koža, 57. okrajšano moško ime, 58. del telesa, 59. ljub, ml, 60. del glave, 61. tatarski poglavar, 62. ptičji glas, 63. število, 65. podredni veznik, 66. kratka pri krajevnih imenih, 67. tuja kratka za gospod.

REŠITEV KRIZANKE ŠT. 9

Vodoravno: 1. kovač, 5. hudobija, 12. krava, 16. vrag, 18. Panama, 19. Aral, 20. rv, 22. Aron, 24. gala, 25. uboj, 26. ob, 27. oda, 29. Izak, 31. ja, 32. Srem, 33. osa, 34. Bora, 36. drva, 38. Nepal, 40. Akon, 41. Avala, 43. talisman, 45. stoje, 46. čakati, 48. sela, 49. stavec, 50. Ema, 52. eta, 53. mašine, 58. umor, 61. ovaduh, 66. anoda, 67. krugulji, 70. Arosa, 71. Zita, 72. Blaža, 73. karo,

75. Eton, 76. Aca, 77. Klis, 78. no, 80. vaza, 82. Ero, 83. Ra, 84. dlan, 85. sito, 87. koza, 89. av, 90. dvig, 91. moteno, 93. Niko, 95. norec, 96. Filipini, 97. logar.

Navpično: 1. korobač, 2. vv, 3. ara, 4. čari, 6. up, 7. Dag, 8. onaj, 9. balansa, 10. ima, 11. ja, 12. krom, 13. raj, 14. al, 15. Albanec, 17. gozd, 19. Abel, 21. vdova, 23. nart, 25. uran, 26. osoje, 28. arak, 30. kvas, 32. Spak, 33. okov, 35. Ala, 37. Aleš, 39. em, 40. ata, 42. Atena, 44. il, 45. stava, 47. ime, 49. sto, 51. polk, 53. Mazarin, 54. Anica, 55. šota, 56. Ida, 57. Kras, 58. uganiti, 59. mu, 60. rjav, 62. are, 63. dote, 64. Usora, 65. Hanover, 67. klin, 68. ač, 69. Irak, 72. blag, 74. ozon, 77. klic, 79. otep, 81. azil, 84. dva, 85. sol, 86. oni, 88. ako, 90. dr., 91. ml, 92. on, 94. og.